

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOLİ/POMPEİOPOLİS MEZAR TİPOLOJİSİ

Fatih Hakan KAYA

Danışman

Doç. Dr. Remzi YAĞCI

2006

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘‘Soli/Pompeiopolis Mezar Tipolojisi’’ adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

28/06/2006

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı :Fatih Hakan KAYA
Anabilim Dalı :Klasik Arkeoloji
Programı :Yüksek Lisans
Tez Konusu :Soli/Pompeiopolis Mezar Tipolojisi
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 18.maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI	☐	OY BİRLİĞİ ile	☐
DÜZELTME	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
RED edilmesine	☐	ile karar verilmiştir.	

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır.	☐
Öğrenci sınava gelmemiştir.	☐

- * Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
- ** Bu halde adayın kaydı silinir.
- *** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.	Evet
Tez mevcut hali ile basılabilir.	☐
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	☐
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	☐

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red

Önsöz ve Teşekkür

Öncelikle Soli/Pompeiopolis Mezar Tipolojisi adlı tez çalışmam için bana yol gösteren, cesaret veren, Sayın Hocam Doç. Dr. Remzi Yağcı'ya teşekkürü borç bilirim.

Çeviriler konusunda ve tezin düzenlenmesi aşamasında yardımcı olan Araştırma Görevlisi Burak Yolaçan'a, resim ve çizimlerin bilgisayar ortamına aktarılmasındaki yardımlarından dolayı Heykeltıraş Utku Uğurcan Sarı'ya teşekkür ederim.

Hep yanımda olan aileme minnet borçluyum.

ÖZET

Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazılarında 2002 yılında kazısı yapılan Soli/Pompeiopolis Nekropol alanında 50 adet Roma Dönemi mezar bulunmuştur. Bu mezar tipleri, 1 adet Kireçtaşı Lahit, 2 adet Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezar, 3 adet pişmiş toprak lahit, 21 adet kiremit mezar, 5 adet pithos mezar, 3 adet torpil biçimli lahit, 6 adet urne ve 3 adet basit toprak mezar olarak sayılabilir.

Bu çalışmanın amacı konu üzerindeki az sayıda çalışmaları incelemek ve elde edilecek sonuçları, araştırma eksikliği olan Roma Dönemi Kilikia Bölgesi mezar tipolojisini çıkarmaktır.

Tez çalışmasının ana kaynaklarından ilki J.M.C. Toynbee'ye ait "Death and Burial in the Roman World" adlı yayındır. Toynbee'nin yayınında Roma Dönemi ölü gömme kültürü ve mezar tipleri, buluntular, yazıtlar ve antik kaynakla incelenerek ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Ayrıca yayında ölümden sonra yaşam ve bu konuda filozofların düşüncelerine de yer verilmiştir. Toynbee'ye göre Roma Dönemi'nde kremasyon ve inhumasyon her devirde ve tüm eyaletlerde bir arada kullanılmıştır.

Tez çalışmasının ikinci ana kaynağı H. Goldman'ın editörlüğünü yaptığı "Excavations at Gözlükule, Tarsus" adlı yayındır. Goldman bu yayında Gözlükule Nekropolü ve nekropol buluntularını değerlendirmiştir. Goldman'a göre Gözlükule Nekropolü M.S. III-IV. yüzyıllara tarihlenmektedir. Bu bağlamda karşılaştırmalı tarihlenmelerle Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün de aynı dönemlere tarihlenebileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın sonunda Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün M.S. I. yüzyıl ila M.S. IV. yüzyıllar arasında tarihlene halk tipi mezarlık alanı olduğu sonucuna varılmıştır.

Abstract

In 2002 Soli/Pompeiopolis Excavations, 50 graves were unearthed in the necropolis area of the city.

These graves are; 1 limestone sarcophagus, 2 cist, 3 clay sarcophagus, 21 tile tent, 5 adet pithos, 3 torpedo-shaped sargs 6 urn and 3 Simple grave.

Aim of this thesis is to study the few examples and try to make a typology of the grave types in Kilikia Roman Period.

One of the sources this thesis is based on is the “Death and Burial in the Roman World” by J.M.C. Toynbee. In this book death cult in Roman Period is explained with the help of findings, grave types, inscriptions and ancient sources.

Also the thought of life after death and philosophers’s ideas on the subject is discussed in the study. According to Toynbee, both cremation and inhumation are used at the same time in Roman World.

Another source fort he thesis is “Excavations at Gözlükule, Tarsus” edited by H. Goldman. Gözlükule Necropolis and its findings are discussed in this study. According to Goldman, Necropolis of Gözlükule dates back to III-IV A.D. In this sense; Necropolis of Soli/Pompeiopolis can also be dated to the same period.

As a result, Necropolis of Soli/Pompeiopolis which is used by common people is dated back to I-IV A.D.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	II
Tutanak	III
YÖK Dokümantasyon Merkezi Tez Veri Formu	IV
Önsöz ve Teşekkür	V
Özet	VI
Abstract	VII
İçindekiler	VIII
Kısaltmalar ve Kaynakça	XI
1. GİRİŞ	1
2. SOLI/POMPEIOPOLIS TARİHİ	4
3. SOLI/POMPEIOPOLIS NEKROPOLÜ'NÜN LOKALİZASYONU	8
4. ROMA DÖNEMİ ÖLÜ KÜLTÜ	10
5. ROMA DÖNEMİ MEZAR TİPLERİ	15
5.1. Tapınak Modelli Anıt Mezarlar	16
5.2. Kaya Mezarları	19
5.2. Lahitler	20
5.2.1 Roma Tipi Lahitler	20
5.2.2. Dokimeion Tipi Lahitler	21
5.2.3. Atina Tipi Lahitler	21
5.2.4. Kilikia Tipi Lahitler	22
5.2.4.1. Bağımsız olarak işlenen lahitler	23
5.2.4.2. Monolit lahitler	24
5.2.4.3. Bezemli Lahitler	24

6. SOLI/POMPEIOPOLIS MEZAR TİPLERİ	26
6.1. Kireç Taşı Lahitler	26
6.2. Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezarlar	27
6.2.1. M10	27
6.2.2. M21	28
6.3. Pişmiş Toprak Lahitler	30
6.3.1. M4	30
6.3.2. M6	30
6.3.3. M39	31
6.4. Kiremit Mezarlar	34
6.4.1. M9	35
6.4.2. M11	35
6.4.3. M12	36
6.4.4. M13	36
6.4.5. M14	36
6.4.6. M17	36
6.4.7. M22	37
6.4.8. M24	37
6.4.9. M25	37
6.4.10. M26	38
6.4.11. M28	38
6.4.12. M29	38
6.4.13. M36	38
6.4.14. M37	39
6.4.15. M38	39
6.4.16. M40	39
6.4.17. M41	39
6.4.18. M42	40
6.4.19. M44	40
6.4.20. M46	40
6.4.21. M49	40

6.5. Pithos Mezarlar	47
6.5.1. M1	47
6.5.2. M5	47
6.5.3. M27	48
6.5.4. M30	48
6.5.5. M45	48
6.6. Torpil Biçimli Lahitler	51
6.6.1. M8	51
6.6.2. M15	51
6.6.3. M20	52
6.7. Urneler	54
6.7.1. M2	54
6.7.2. M7	54
6.7.3. M16	54
6.7.4. M18	55
6.7.5. M19	55
6.7.6. M47	55
6.8. Basit Toprak Mezarlar	58
6.8.1. M31	58
6.8.2. M32	58
6.8.3. M33	58
7. SONUÇ	60
8. KATALOG	63
Levhalar ve Planlar Listesi	
Levhalar	

LEVHALAR ve PLANLAR LİSTESİ

- Levha I
- Resim 1: Soli/Pompeiopolis Beaufort Plan, BEAUFORT 1817 Beaufort, F., *Karamania*, 249 London
- Resim2: Ermeni kral Tigranes'in bastığı sikke ve portresi
http://www.wildwinds.com/coins/greece/armenia/tigranes_II/Bedoukian_031cf.jpg 27.06.2006 / 16:11
- Levha II
- Resim 3: Soli/Pompeiopolis Limanı Batı dalga kıranının günümüzdeki hali, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti arşivi
- Resim 4: Dionysos-Pan ve Nemesis Heykelleri, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha III
- Resim 5: İmparator Balbinus, Asklepios ve bir yerel yöneticinin mermer heykelleri, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 6: Figürlü sütun başlığı, Pan figürü, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha IV
- Resim 7: Figürlü sütun başlığı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 8: Korinth sütun başlıkları, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha V
- Resim 9: Hygieia heykeli, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Resim 10: Asklepios heykeli, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Levha VI

Resim 11: Asklepios heykelinin sol bacağına yaslı duran Telephoros figürü,

Resim 12: Soli/Pompeiopolis Cardo Maximus'u, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Levha VII

Resim 13: İş makineleri tarafından parçalan kireçtaşı lahit, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Resim 14: İş makineleri tarafından parçalan kireçtaşı lahit, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Levha VIII

Resim 15: Kolektör inşaatı sırasında tahrip edilen Kireç Taşı Örgülü Sanduka mezarlar, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Resim 16: Kolektör inşaatı sırasında açığa çıkarılan Bizans seramikleri, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Levha IX

Resim 17: Vigna Codini'deki columbarium, Blanck 1999 s.238

Resim 18:
<http://www.comune.sarsina.fo.it/museoarch/rufus.jpg>
26.06.2006/20:57

- Levha X
- Resim 19: *Imbriogon* (Demircili) Tapınak Modelli Anıt Mezarı
- Resim 20: Mezgitkale Tapınak Modelli Anıt Mezarı
- Levha XI
- Resim 21: Kanytelis, Kraliçe Aba'nın mezar anıtı
- Resim 22: Elaiussa-Sebaste Tapınak Modelli Anıt Mezarı
- Levha XII
- Resim 23: Kaunos Kaya Mezarları, <http://ntvmsnbc.com/news/277245.asp>, 26.06.2006/21:15
- Resim 24: Olba'da (Uğuralanı) bulunan Korinth Tapınak ön cepisine sahip kaya mezarı
- Levha XIII
- Resim 25: Kanytelis kaya mezarları, Machetschek 1967, Taf.11
- Resim 26: Kanytelis kaya mezarı (detay)
- Levha XIV
- Resim 27: Roma tipi lahit, Koch 2001, s. 26, fig. 6/1
- Resim 28: Roma tipi lahit kapağı, Koch 2001, s. 27, fig. 7/1
- Levha XV
- Resim 29: Dokimeion Tipi Lahit, Koch 2001, s. 26, fig. 6/2
- Resim 30: Dokimeion Tipi Lahit kapağı, Koch 2001, s. 27, fig. 7/2

- Levha XVI
- Resim 31: Atina Tipi Lahit, Koch 2001, s. 26, fig. 6/3
- Resim 32: Atina Tipi Lahit kapağı, Koch 2001, s. 27, fig. 7/3
- Levha XVII
- Resim 33: Diocaesarea lahdi
- Resim 34: Aslan figürlü lahit kapağı, Koch 2001, s. 27, fig. 10
- Levha XVIII
- Resim 35: Ana kayaya oyulmuş lahit mezar, Machetschek 1967, Taf. 13
- Levha XIX
- Resim 36: Zeus Olbios Tapınağı Temenos'u içinde yer alan Dokimeion tipi lahit kapağı
- Resim 37: Kireçtaşı lahit, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XX
- Resim 38: Gözlükule Nekropolü, Kireçtaşı Örgülü Sanduka mezar, Goldman 1950, fig. 75
- Resim 39: M10 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXI
- Resim 40: M21 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 41: M4 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

- Levha XXII
- Resim 42: M4 mezarı, Roma Dönemi cam unguentariumu, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 43: M6 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXIII
- Resim 44: M6 mezarı detay, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 45: M39 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXIV
- Resim 46: Gözlükule Nekropolü, kiremit mezarlar, Goldman 1950, fig. 64
- Resim 47: M9 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXV
- Resim 48: M9 mezarı, Roma Dönemi cam unguentariumu, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 49: M9 mezarı, Roma Dönemi cam unguentariumu, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXVI
- Resim 50: M11 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 51: M12 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

- Levha XXVII
- Resim 52: M13 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 53: M14 Mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXVIII
- Resim 54: M17 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 55: M22 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXIX
- Resim 56: M22 mezarı, cam krem kabı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 57: M24 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXX
- Resim 58: M25 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 59: M26 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXXI
- Resim 60: M28 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 61: M29 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

- Levha XXXII Resim 62: M36 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 63: M37 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXXIII Resim 64: M38 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 65: M40 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXXIV Resim 66: M41 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 67: M42 Mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXXV Resim 68: M44 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 69: M46 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXXVI Resim 70: M49 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 71: Gözlükule Nekropolü, pithos mezar, Goldman 1950, fig. 70
- Levha XXXVII Resim 72: M1 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

- Resim 73: M5 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXXVIII Resim 74: M27 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 75: M30 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XXXIX Resim 76: M45 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 77: Mersim müzesi, Torpido Biçimli Lahit, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XL Resim 78: M8 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 79: M15 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XLI Resim 80: M20 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 81: M20 mezarı, cam unguentarium, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Levha XLII Resim 82: M2 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
- Resim 83: M7 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi

Levha XLIII	Resim 84: M7 mezarı detay, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi Resim 85: M16 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
Levha XLIV	Resim 86: M18 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi Resim 87: M19 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
Levha XLV	Resim 88: M47 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi Resim 89: M31 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
Levha XLVI	Resim 90: M32 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi Resim 91: M33 mezarı, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
Levha XLVII	Çizim 1: Soli/Pompeiopolis Nekropolü plan, Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları arşivi
Levha XLVIII	Çizim 2: Gözlükule Nekropolü plan, Goldman 1950, P 8
Levha XLIX	Grafik 1: Soli/Pompeiopolis Nekropolü mezar dağılımları

KISALTMALAR VE BİBLİOGRAFYA

- BALL 2001 Ball, W., *Rome in the East: Transformation of an Empire*, London & New York
- BAYBURTLUOĞLU 2003 Bayburtluoğlu, C., *Yüksek Kayalığın Yanındaki Yer-Arykanda*, İ İstanbul
- BEAUFORT 1817 Beaufort, F., *Karamania*, 249 London
- BLANCK 1999 Balanck, H., *Eski Yunan ve Roma'da Yaşam*, Çev. İslam Tanrıkut, İstanbul
- CORMACK 1997 Cormack, S., "Funerary Monuments and Mortuary Practice In Roman Asia Minor" *The Early Roman Empire in the East* (ed. S.E. Alcock, *Oxbow Monograph* 95.
- EQUINI SCHNEIDER 2003 Equini Schneider, E., "Some Considerations on Elaiussa's North-Eastern Necropolis" *OLBA VII*, 261-273, lev. 50-58

- GENÇLER Gençler, Ç., “Soli/Pompeiopolis Cam Buluntuları”,
Yayınlanmamış Soli/Pompeiopolis Monografisi,
- GOLDMAN 1950 Goldman, H., *Excavations at Gözli Kule, Tassus*
Volume I. Text, The Hellenistic and Roman Periods,
New Jersey
- KEIL-WILHELM 1931 Keil.J-Wilhelm.A., “Denkmaler aus dem Rauhen
Kilikien”, *Monumenta Asiae Minoris Antiqua III*,
Manchester
- KOCH 2001 Koch, G., *Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri*, Çev.
Z. Zühre İlkelen, İstanbul
- LLOYD 1997 Lloyd, S. *Türkiye'nin Tarihi*, Çev: Ender Varinlioğlu,
Ankara
- MACHETSCHEK 1967 Machetschek, A., *Die Nekropolen und Grabmäler im*
Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauhen
Kilikien, Wien
- MANSEL 1978 Mansel A.M., *Side 1947-1966 Yıllar Kazıları ve*
Araştırmaları Sonuçları, Ankara

- ÖĞÜN-IŞIK Öğün, B.-Işık, C.-Diler, A.-Özer, O.-Schmaaltz, B.-Marek, Chr.-Doyran, M., *Kaunus Kbid-35 Yılın Araştırma Sonuçları (1996-2001)*, Antalya
- ÖZBAYOĞLU 1999 Özbayoğlu, E., *Soli (Cilicia) ve "Soloecismus"*, Olba II, Kaam Yayınları, Mersin 1999
- ROOS 1978 Roos,P., "The Rock Tombs of Caria", *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archeology Ankara-İzmir, 23-30.IX.1973*, Ankara, 427-432
- SÖĞÜT 2001 Söğüt, B., "Dağlık Kilikia Bölgesi Mezar Nişleri", *OLBA VII (Özel Sayı)*, 239-260
- TARHAN 2001 Tarhan, M. Taner, "Tushpa-Van Fortress: Researches and Excavations at the Mysterios Iron Age Capital" *İstanbul University's Contributions to Archeology in Turkey 1932-2000*, (ed. O.Belli), İstanbul 157-164
- TOYNBEE 1971 Toynbee, J.M.C., *Death and Bruial In The Roman World, Baltimore and London*
- TULUNAY 2004 Tulunay, E.T., "Soli/Pompeiopolis Heykelleri (2000-2003)" 22. Araştırma Sonuçları Toplantısı , Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınları, Ankara

WEGNER 1974

Wegner, M., “Kunstgeschichtliche Beurteilung der Grabtempel von Olba/Diocaesareia”, *Mansel’e Armağan (Melanges Mansel)*, Ankara, 575-583

VON GALL

Von Gall, H., “Die Löwenbilder des Büyük Arslan Taş und des Zerbrochenen Löwengrabes (Yılantaş) in Phrygie”, *Günüşğında Anadol-Anatolia in Daylight-Cevdet Bayburtluoğlu İçin Yazılar-Esseys in Honour of Cevdet Bayburtluoğlu*, İstanbul, 257-266

ANTİK KAYNAKLAR

HEREDOT

Heredot, *Heredot Tarihi*, Çev: Müntekim Ökmen, İstanbul 1991

1.GİRİŞ

Antik dönemin en çok ilgi çeken buluntuları arasında mezarlar gelmektedir. Nekropol alanları tarih boyunca arkeologların, din tarihçilerinin, epigrafların, mimarlık tarihçilerinin yoğun ilgisiyle karşılaşmıştır. Bu nekropol alanları bilim adamlarınca ayrıntılı olarak incelenmiş, mezar tipleri ve yazıtları titiz bir şekilde çalışılmıştır. Bu incelemeler sırasında görkemli anıt mezarlar, kaya mezarları ve lahitler ayrıntılı olarak çalışılmıştır. Mezar tipolojileri ve ölü gömme kültürü üzerine yapılan incelemeler göstermiştir ki, antik dönem insanı ölümden sonraki yaşama dolayısıyla da ölü gömme kültürüne önem vermiştir. Ölü gömme ritüellerinde kortejde hazır bulunan “ağlayıcı-ağıtıcı kadınlar” ile tiyatrocuların, ölünün süslenmesini, taşınmasını ve yakılmasını üstlenen kişilerin varlığı bunun ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir. Ancak bu ritüeller daha çok devlet memurlarının ya da zengin Romalı vatandaşların uyguladığı geleneklerdir. Bu incelemeler sırasında fakir halkın kullandığı mezarlar ve uyguladığı gelenekler göz ardı edilmiştir.

Kaynaklar üzerine yapılan araştırmalarda mezar tipolojisi için tek bir kaynak Soli/Pompeiopolis Nekropolü için bilgi sağlamaktadır. Sonuçları 1950 yılında, H. Goldman editörlüğünde yayınlanan Tarsus Gözlükule Nekropolü'nün, Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün tarihlemesinde yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu verilerin ışığında, Doç. Dr. Remzi Yağcı başkanlığında yürütülen “Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları”nda 2002 yılında bulunan “Soli/Pompeiopolis Nekropolü”, “Soli/Pompeiopolis Mezar Tipolojisi” isimli tez çalışması ile değerlendirilmesi düşünülmüştür.

Bu çalışma esnasında Roma Dönemi ölü gömme kültürü, Roma Dönemi mezar tipleri ve Dağlık Kilikia Roma Dönemi Mezar tipleri üzerine yapılan araştırmalar taranmıştır. Bunun sonucunda Soli/Pompeiopolis örneklerinin özgün örnekler olması nedeniyle karşılaştırmalı tarihleme yapılması konusunda güçlükler yaşanmıştır. Bu amaçla Dağlık Kilikia Roma Dönemi ölü gömme kültürü ve mezar tipolojileri genelinde, ileride yapılacak kazılarla daha kapsamlı bir tipoloji ortaya konulabilir.

İkinci bölümde, Soli/Pompeiopolis kentini tarihçesi anlatılmıştır. Soli/Pompeiopolis Antik kentinin mezar tipolojisini anlamada kentin Roma öncesi ve sonrası tarihini bilmek gerekmektedir. Mezar tiplerinin tarih içerisinde nasıl ortaya çıktığı ve Roma geleneğinin hangi tarihten itibaren ölü gömme kültüründe kendini gösterdiğine tarihçe bir ölçüde de olsa yardımcı olur. Bu amaçla ilk bölümde Soli/Pompeiopolis Antik Kenti'nin kısa bir tarihçesi verilmiştir. Erken antik çağda Soli ya da Soloi olarak anılan kentin Kilikia tarihi açısından önemine değinilmiştir.

Üçüncü Bölümde, mezar tipolojisi ve nekropol kullanımı hakkında bilgi sağlamak amacı ile Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti'nin nekropol lokalizasyonu ve olası nekropol alanları üzerinde durulmuştur. Kenti 1812 yılında gezen ve 1817 yaptığı incelemeleri yayınlayan İngiliz kaptan F. Beauford'un planından (Lev. I, Res. 1) yola çıkılarak nekropolün ve kent planının bir biri ile olan uyumu incelenmiştir. Bu incelemeler sırasında Beauford'un planın yanı sıra Roma kent planlamacılığı, kazı sırasında çıkan buluntular ve yüzeyde bulunan eserler göz önünde bulundurulmuştur. Bu çalışmalar sonucunda Soli/Pompeiopolis'in Romalı halkının, hangi mezar tiplerini kullandıkları ortaya konmuştur.

Soli/Pompeiopolis Mezar Tipolojisini çıkarabilmek için Dördüncü bölümde, Roma Dönemi Ölü Gömme Kültü genel olarak ele alınmıştır. Soli/Pompeiopolis mezar tiplerinin benzerlerinin bulunabilmesi için öncelikle Roma dininde ölümden sonra yaşam ve ölü gömme ritüelleri incelenmiştir¹.

Roma Dönemi mezar tipoloji içerisinde yer alan mezar formlarının incelendiği beşinci bölümde bu formların Dağlık Kilikia mezar tipleri ile olan karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu amaçla bölgedeki Roma kentlerinden Korykos, Elaiussa-Sebaste, Kanytelis, Diocaesarea, Imbriogon ve Olba kentlerinin mezar tipleri incelenmiş ve bunlar alt başlıklar altında verilmiştir.

¹ Bu aşamada J.M.C. Toynbee'nin "Death and Burial in the Roman World" adlı eseri ana başvuru kaynağı olarak kullanılmıştır.

Soli/Pompeiopolis Nekropol kazısı sonucunda elde edilen arkeolojik malzemeden yola çıkılarak mezarların envanteri ve katalogu altıncı bölümde oluşturulmaktadır. Ayrıca mezar tipleri ve içindeki buluntular aynı tabloda, birlikte yer almıştır. Katalogu oluşturan mezarlar, tiplerine ve kullanılan malzemeye göre sekiz farklı grupta toplanmıştır. Bunun yanı sıra mezarların tipolojik olarak sayısal değerleri grafik olarak da verilmiştir. Böylece Soli/Pompeiopolis nekropolündeki halkın toplumsal seviyesi ile kesin tarihlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yapılan çalışmaların sonucunun verildiği yedinci bölümü Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün katalogunun sunulduğu sekizinci bölüm izlemektedir.

Sekizinci ve son bölümde ise, Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün katalogu sunulmaktadır.

2. SOLI/POMPEIOPOLIS TARİHİ

Mersin'in 12 km. batısında, Mezitli sınırları içerisinde bulunan Soli/Pompeiopolis Antik Kenti, *Kilikia Trakheia* (Lat. *Aspera*, "Dağlık") ile *Kilikia Pedias* (Lat. *Campestris*, "Ovalık") arasında sınır oluşturan eski *Lamos Çayı* ve *Lamos kentinin* doğusunda yer alır².

Kentin başlangıçta bir *Fenike* kolonisi olduğu düşünülmektedir. *Herodotos*'da (7,91) *Kilikia*'nın Fenike kimliğine şöyle değinilmiştir:

"*Kilikia*'lılar yüz gemi ile gelmişlerdi. Kendi ülkelerinin başlıklarını taşıyorlardı kalkan olarak tabaklanmış yünlü öküz derisi kullanıyorlardı, yün gömlek giyiyorlardı, her birinde iki mızrak ve Mısırlılarınkine çok benzeyen birer kılıç vardı. Eskiden *Hypakhai*'ler denilirken sonradan *Agenor oğlu Kiliks'in* adını almışlardır."³.

M.Ö.VII. yüzyılda Soli *Rodos*'lu kolonistlerin eline geçer. Bu tarihten itibaren Soli kentinde *Rodos* etkileri görülmeye başlanır. M.Ö.VI. yüzyılın sonlarında Anadolu'ya hakim olan Pers İmparatorluğu'nun egemenliğini kendi istekleriyle kabul eden Soli, ilk parasını Pers ölçülerinde basar. M.Ö. 333 yılında *Alexandros* Pers yanlısı tutumu nedeniyle Soli Kentini 200 *talantonluk* ağır bir vergi ödemeye mahkum eder⁴. Bu verginin boyutu dahi Soli kentinin zenginliğini göstermektedir⁵. Bu tarihten sonra tekrar Hellenleşen kent, kurucusu *Alexandros*'un komutanı *Nikator* olan *Seleukoslar* döneminde en parlak çağını yaşar. *Seleukoslar*ın gerilemeye başladığı tarihlerde ise bölgedeki siyasi otoritenin olmamasını fırsat bilen *Mithridates*'in damadı *Armenia* Kralı *Tigranes* (Lev.I, Res. 2) M.Ö. 83 yılında, Soli'yi yağmalar, halkını köleleştirir ve kendi başkentine yollar. M.Ö. 83 yılından sonra Soli kenti uzun süre yerleşim görmez ve bölgede otorite boşluğunun da olması nedeniyle *Kilikia Korsanlarının* barınağı haline gelir. Korsanların bu bölgeyi barınak olarak görmesinin bir başka sebebi de Romalıların, *Seleuksolar*'a ait olan filoların,

² Özbayoğlu 1999, s. 209

³ Herodot, s. 350

⁴ Lloyd 1997, s. 162

⁵ Özbayoğlu 1999, s. 211

“deniz polisi” olarak değerini kavrayamayarak yok etmeleridir. Zamanla tüm Akdeniz’i etkisi altına alan korsanların, barınak olarak Kilikia bölgesini seçmesinde bölgenin coğrafi koşullarının uygun olmasının yanı sıra gemi yapımında kullanılan sedir ağaçlarının bolluğu da etkilidir. Toroslar’ın bir sur gibi uzandığı bölgede kendilerine kaleler ve limanlar kuran korsanların, Akdeniz’deki etkinliklerini bu denli arttırmalarının sonucunda yağma faaliyetleri İtalya kıyılarına kadar ulaşmıştır. Bu noktada Roma generali *Gnaeus Pompeius Magnus*, Kilikia Korsanları’nın ıslahı amacıyla Roma senatosundan aldığı yetkiyle yeni bir komutanlık kurmuştur⁶. General Pompeius kısa sürede Kilikia Korsanları’na karşı başlattığı bu mücadelenin sonucunu almış ve bu korsanlar artık Roma için sorun olmaktan çıkmıştır. Ancak Pompeius korsanları yok etmek yerine iskana açtığı Kilikia kentlerine yerleştirmeyi tercih etmiştir. *Pompeius*’un bu kararının altındaki başlıca neden Akdeniz ticaretinde Anadolu kıyılarının önemini anlaması ve Anadolu’yu yurt edinme sürecinde bu limanlardan hareket edebileceğini düşünmesidir⁷. M.Ö. 66 sonbaharında Tigranes’in yağmasının ardından terk edilen Soli kentine korsanların bir kısmını yerleştirmiş ve kentin adını Soli/Pompeiopolis olarak deęiştirmiştir⁸. Kilikia’da ve Akdeniz’de sağlanan bu barış ve güven ortamının ardından Kilikia limanlarının ticari etkinlikleri eski canlılığını yeniden kazanmıştır.

Roma imparatoru *Hadrianus* M.S.130’da Anadolu’ya yaptığı gezi sırasında, artık Roma’nın bir eyaleti olan Kilikia’ya da gelir ve Soli/Pompeiopolis’deki liman çalışmalarına parasal destek verir. Bugün deniz kumunun tamamen üzerini örttüğü limanın sadece, her iki dalga kıranın da uçları görülebilmektedir (Lev. II, Res. 3).

Soli/Pompeiopolis kentinin M.Ö. I. yüzyılda kurulmasının ardından asıl imar faaliyetleri M.S. II. yüzyılda *Severuslar Dönemi*’nde yoğunluk kazanmıştır. Kentin en parlak dönemini yaşadığı *Severuslar Dönemi*’nde mimaride ve sanatta sağlanan ilerlemeler gözle görülmektedir. Özellikle Sütunlu Cadde kazılarında ele geçen Mermer heykeller (Lev. II Res.4-III, Res. 5), Soli/Pompeiopolis halkının sanat zevkini göstermesi açısından önemlidir.

⁶ Lloyd 1997, s. 212

⁷ Lloyd 1997, s. 212

⁸ Özbayoğlu 1999, 212- Lloyd 1997, 212

Sütunlu Cadde'nin figürlü sütun başlıkları (Lev. III, Res. 6-IV, Res: 7) ve *Korinth* başlıkları (Lev. IV, Res. 8) kentin doğulu özellikleri olarak karşımıza çıkar. Genel olarak doğulu kimlik taşıyan kentte halkın yaşamsal alışkanlıklarının da Roma Merkezinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Doğu eyaletleri arasında önemli bir liman kenti olan Soli/Pompeiopolis'in nüfusu M.S. II-III yüzyıllarda bir hayli artmış ve Soli/Pompeiopolis bir çekim merkezi haline gelmiştir.

M.S. III. yüzyılda yaşanan ve Roma'nın bütün Doğu Eyaletleri'ni vuran veba salgını Soli/Pompeiopolis'te de etkili olmuş ve şehrin nüfusunu önemli ölçüde azaltmış olmalıdır. Özellikle Doğu Eyaletlerinde baş gösteren bu salgın nedeniyle Roma Merkezde, *Asklepios* tanrı olarak kabul edilmiş ve eyaletlerde de tapınım görmesi sağlanmıştır. Soli/Pompeiopolis Sütunlu Caddesi'nde 2000 yılında bulunan *Hygieia* heykeli (Lev. V, Res. 9) ve 2003 yılında bulunan *Asklepios* heykeli (Lev. V, Res. 10) bu dönemlerde eyalet kararı ile yapılan heykeller olmalıdır. Zaten M.Ö. 333 yılında Aleksandros'un serinlemek amacı ile kar suları ile beslenen *Kydnos Nehri*'nde (Berdan Çayı) suya girmesi sonucunda hastalanmasının⁹ ardından iyileşmek amacı ile Soli'ye gelmesi ve burada iyileştikten sonra Tanrı *Asklepios*'a kurbanlar keserek adına oyunlar düzenlemesi¹⁰ Yunanlılaşan Soli halkının *Asklepios*'a bir sempati beslemesinde etkili olmuş olmalıdır. Bu durumda Roma Dönemi'nde de Soli/Pompeiopolis halkının aynı sempati ile *Asklepios*'a tapması beklenebilirdi. Bulunan heykellerin anıtsallığı ve kaliteli işçiliği heykellerin bir kutsal alanda, hamamda ya da bir *nymphaeum* içinde korundukları düşüncesini akla getirmektedir.

Asklepios heykelinin sol bacağına yaslı duran figür, *Asklepios*'un yardımcısı *Telesphoros* olmalıdır (Lev. V, Res. 10-Lev. VI, Res. 11). *Telesphoros* kültü, Kilikia'da M.S. II. yüzyılın ortalarından itibaren yaygınlaşır ve genelde, bir üçlü grup halinde, *Asklepios*-*Hygieia*-*Telesphoros* birlikte betimlenirdi¹¹. Stil kriterleri göz

⁹ Lloyd 1997, s.161

¹⁰ Özbayoğlu 1999, s.211

¹¹ Tulunay 2004, s.26

önünde bulundurulurak, Soli/Pompeiopolis heykeltıraşlık eserleri M.S. III. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenmektedir¹²

Doğu Roma İmparatorluğu döneminde piskoposluk merkezi olan kent M.S. 525 yılında bütün Kilikia kentlerini tahrip eden depremler silsilesinin ardından terkedilmiş ve bu tarihten itibaren bir daha eski görkemini hiçbir zaman yakalayamamıştır.

Bölgeyi 1812 yılında gezen İngiliz kaptan *Beauford*'un çizdiği plana göre¹³ (Lev. I, Res. 1) kentin yapıları arasında tiyatro, *nymphaeum*, hamam, liman kompleksi ve sütunlu cadde sayılabilir.

¹² Tulunay 2004, s.27

¹³ Beaufort 1817, Karamania, 249 London

3. SOLI/POMPEIOPOLIS NEKROPOLÜ'NÜN LOKALİZASYONU

Soli/Pompeiopolis kentinin nekropol alanı şehrin merkezi olarak kabul edilebilecek olan *Cardo Maximus*'un (Lev.VI, Res. 12) yaklaşık olarak 500 m. batısındadır. Bölgeyi 1812 yılında gezen İngiliz kaptan Beauford'un çizdiği plana göre¹⁴ (Lev. I, Res. 1) şehrin batı surlarının hemen dışında kalan nekropol alanı Roma yasalarına uygun olarak lokalize edilmiştir. İngiliz kaptan Beauford'un planında batı surlarında görülen burçlar ve açıklık olasılıkla yerel halkın nekropol alanına ulaşmasını sağlayan bir geçit olarak kullanılmış olmalıdır. Şehir surlarının dışında kalan nekropol alanında bulunan mezar tiplerinin çeşitliliği mezarlık alanın değişik dönemlerde kullanıldığına işaret etmektedir.

Nekropol kazıları sırasında bulunan mezarların basitçe yapılmış olması ve buluntuların değersizliği bu nekropol alanın fakir halk tarafından kullanıldığını göstermektedir. Nitekim Roma geleneğine göre ancak fakir halk ve köleler bu tarz mezarlara gömülebilirlerdi¹⁵. O halde Soli/Pompeiopolis kentinin bir de zengin halkının gömüldüğü mezarlık alanları olmalıydı. 2005 kazı sezonu sırasında 1. derece sit alanın kuzeyinde yapılan inşaat hafriyatı sırasında lahitlerin çıktığı ihbarı kazı ekibine ulaşması üzerine, bölgede yapılan incelemede Roma Dönemi yerel kireç taşından imal edilmiş *girland* bezemeli bir lahit teknesinin (Lev. VI, Res. 13) iş makineleri tarafından tahrip edildiği gözlemlenmiştir. Lahit teknesinden geriye sadece lahdin tabanı kalmıştır. Bu ihbardan birkaç gün sonra aynı bölgede başka lahitlerin de bulunduğu ihbarı üzerine yerinde tespitite aynı formda bir başka lahit teknesini parçalandığı ve ondan da geriye sadece tabanının kaldığı gözlemlenmiştir (Lev. VII, Res. 14). Bu doğrultuda Soli/Pompeiopolis kentinin zengin halkının ve memurlarının, şehrin kuzeyinde, şehir kapılarının hemen dışına, *cardo maximus*'un iki yanına dizildiğini düşünmek yanlış olmayacaktır. Roma kent planlamacılığında mezarlık alanlarının şehrin ana caddelerine çıkan yolların iki yanına dizildiği

¹⁴ Beauford1817: Karamania, 249 London

¹⁵ Blanck 1999, s.202

bilinmektedir¹⁶. Roma'daki *Via Apia* bu tarz lokalizasyon için en iyi örneği teşkil eder.

2004 yılında Mezitli Belediyesinin Soli/Pompeiopolis Limanı'nın batısında inşa etmiş olduğu atık su kolektörlerinin hafriyat çalışmasında tahrip ederek açığa çıkardığı mezarlık alanı da lokalizasyonu bakımından ilginçtir. Bu alanda gözlenen kireçtaşı örgülü sanduka mezarlar (Lev. VIII, Res. 15) olasılıkla Bizans dönemine aittir. Mezarların yaklaşık 10 m. batısında bulunan 1.5 m. kalınlığındaki yoğun seramik yığını (Lev. VIII, Res. 16) yivli seramikleri ile erken Bizans tipolojisi vermektedir.

Bu bilgiler Soli/Pompeiopolis kentinin, nüfus yoğunluğu ile de doğru orantılı olarak, farklı dönemlerde kullanım gören birden çok nekropol alanının olduğu sonucuna varılabilir.

¹⁶ Blanck 1999, s.203

4. ROMA DÖNEMİ ÖLÜ KÜLTÜ

Romalılarda ölümden sonra yaşam eski kökleri olan bir inanıştı. M.Ö. I. yüzyıllar ve M.S. II. yüzyıllar arasında *Epikürcüler* ve *Stoacıların* ölümden sonraki yaşama şüpheyile bakmaları Roma, İtalya ve tüm eyaletlerde önemli sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur¹⁷. Bu düşünce akımlarına göre ruh maddesel bir varlık olduğu için yaşamını sürdüremeyecek diğer yandan ise bireyselliğini ve bilincini kaybedip evrenin ana yaşam gücüne katılacaktır. Ölümden sonra yaşamın olmadığına dair bu tür inkarlar, bu ekolün temsilcileri dışında da kabul görmüştür. Bazı mezar yazıtlarında da bu düşüncelerin izlerini görmek mümkündür. Ancak Roma Dönemi edebiyatı, epigrafik eserleri ve mezar yazıtları Roma halkının büyük çoğunluğu ölümden sonra bilinçli bir yaşamın var olduğuna ve ölümlerle yaşayanların karşılıklı olarak birbirlerini etkileyebildiklerine inanır¹⁸. Ölümler dünyasının nerede olduğuna dair birçok spekülasyon vardır. Toynbee bu konuda şu görüşü ileri sürer:

*“Bildiğimiz kadarıyla Vergilius Aeneas destanı bölüm VI’da, Yunan ölümler dünyasını Roma’da Limbo’ya uygulayan ilk Romalı yazardır. Limbo Hades Kapıları’nın hemen önündeki, zamanından önce ölenlerin ve çocukların gittiği yerdir. Cehennem suçluların gittiği, cenneti ise kahramanların her türlü acı ve tasadan sıyrılıp, sonsuza kadar bütün mutlulukları tattığı Elysian Bahçeleri olarak tanımlar.”*¹⁹

*Cicero ve Pilinius’a göre kremasyon değil, inhumasyon birincil ölü gömme geleneğidir*²⁰. Ama genel olarak Cumhuriyet Roması’nda, M.Ö. 400 ve sonrasında kremasyon kabul gören uygulamadır ve M.S. I. yüzyıla kadar da bu devam etmiştir²¹. M.S. 65 yılında Nero’nun eşi *Poppaea’nın* cenazesini yazan *Tacitus*, kremasyonu

¹⁷ Toynbee 1971, s.34

¹⁸ Toynbee 1971, s.34

¹⁹ Toynbee 1971, s.36

²⁰ Toynbee 1971, s.39

²¹ Toynbee 1971, s.40

kategori olarak “*Romanus Mos*” olarak tanımlar²². Küller için nişler, kül sandıkları ve yakılmış artıkların bulunduğu cenaze *altarları* bulunan *Columbarium* (Lev. IX, Res. 17) M.Ö. I. yüzyıl ve M.S. II. yüzyıl için tipik ölü gömme modelidir. Ancak *Hadrianus* Dönemi’nde aniden başlayan lahit işleme sanatı nedeniyle, M.S. II. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş kremasyonun yerini inhüstasyon almaya başlar. M.S. III. yüzyıl ortalarında tüm eyaletlerde bu süreç gerçekleşmiş olur. Lahitlere olan ilginin bu kadar yaygın olması ve uzun süren bir değişime yol açması pek inandırıcı değildir. Örneklerine az da olsa rastlanılan, içinde kül barındıran lahitler bulunmuştur. Bunun yanında *ostothekler*, kremasyon geleneğinin devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca inhüstasyonun, kremasyonun yerini aldığına dair kanıt yoktur²³. Diğer yandan bu dönemin pagan düşüncesi genel olarak insan vücudunun dirilmesi ile ilgili düşünce barındırmaz ve İmparatorluk Roması’nda aynı dönem içerisinde, aynı mezar anıtında her iki geleneğin yan yana bulunması, düşüncede önemli bir değişiklik olmadığını gösterir²⁴. Sonuç olarak yakılmış ya da gömülmüş kemikler aynı yere çıkmaktadır. Ölümünden sonra hayata inancı gösteren gerçek ya da taklit mezar eşyaları hem kremasyon hem de inhüstasyon mezarlarda görülebilir²⁵. Her iki gömü türünde de buna kanıt olarak sunabileceğimiz mezarın içine açılan ve ölümlerin yemeklerden almasını sağlayan delik ve borular vardır. Ancak, inhüstasyonun kişiliğin devamı ve ölümsüz ruhun aynası ve tapınağı olan ölümlü çerçeveyi, yani vücudu, dinlenmeye bırakmak için daha kibar ve saygılı bir yol olduğu hissedilebilir. Gelenekteki bu değişim kişinin ölümden sonraki mutlu hayatına yapılan göndermenin güçlendiğinin önemli bir işaretidir²⁶.

Vücudu onurlandırmanın özel bir yolu olan mumyalama Geç Cumhuriyet Döneminde, *Lucretius*’un söylediği gibi, bilinen bir uygulama olsa da Roma ve İtalya’da batılılar tarafından, yabancı gelenek olduğu için, kabul görmemiş ve genelde yoğun olarak kullanılan bir gelenek halini almamıştır. Fakat Tacitus’a göre

²² Toynbee 1971, s.40

²³ Toynbee 1971, s.40

²⁴ Toynbee 1971, s.40

²⁵ Toynbee 1971, s.41

²⁶ Toynbee 1971, s.41

Poppeae'nın vücudu sadece gömülmemiş, aynı zamanda da mumyalanmıştı²⁷. Buna benzer bir örnek *Via Cassia*'da ortaya çıkarılan bir mezarda görülmektedir. M.S. II. yüzyılın ortalarına tarihlenen bu gömü mumyalanmış ve çok iyi korunmuştur. 7-8 yaşlarında bir kız çocuğuna ait mumyanın sargıları açıldığında veremden öldüğü ve aynı zamanda raşitizm hastası olduğu anlaşılmaktadır²⁸. Vücudun geniş bir mermer lahit içerisinde bulunduğu ve üzerinde M.S. II. yüzyıl stilinde avlanma sahnelerinin olduğu görülmektedir. Mumyalanmanın pahalı ve genelde egzotik olarak kabul edilen bir uygulama olmasına rağmen hem Roma hem de eyaletlerde uygulandığını gösteren arkeolojik kanıtlar mevcuttur²⁹.

Romalılar, ölümden hemen sonra bir *conclamation* (yakınma, ağıt) ile başlayan tören sırasında ölen kişinin akrabaları ölüye adı ile seslenirdi³⁰. Bu ağıt ardından ölünün tabuta ve katafalka konulmasında bir takım ritüeller izlenirdi. Önce ölü yıkanır, çeşitli parfümlerden ve yağlardan oluşan özel bir kremle merhemlenir ve bazı özel durumlarda bozulmasını önlemek için mumyalanırdı. En güzel giysileri ile giydirilir ve süslenirdi³¹. Giysi ve süsleme ölen kişinin sosyal konumuna göre yapılırdı ve bu işler ailenin kadınları tarafından görülürdü. Daha sonraki dönemlerde bu işler adını cenaze tanrıçası *Libitina*'dan alan cenaze firmalarından (*libitinarius*) uzman kişilerce (*pollinctores*) yapılmasına başlanmıştır³². Ölünün tabutunun bir tören yatağı (*lectus funebris*) üzerinde beklemesi sırasında, evde belli bazı geleneksel kurallar yerine getirilirdi. Bu törenler sırasında mumlar ve günlük otu yakılır, flüt eşliğinde ölüye ağıtlar söylenir ve gece ölü beklemesi için bir araya gelinirdi³³.

Roma ölü kültüründe ritüel bu kısımdan sonra halkın sosyal sınıfına göre ayrılırdı. Eğer ölen kişi varlıklı bir aileye ya da yüksek bir memurun ailesine mensupsa; cenaze akrabaları tarafından forumdaki *rostra*'ya götürülür, orada iyi

²⁷ Toynbee 1971, s.41

²⁸ Toynbee 1971, s.41

²⁹ Toynbee 1971, s.42

³⁰ Blanck 1999, s.200, Toynbee 1971, s.44

³¹ Blanck 1999, s.200, Toynbee 1971, s.44

³² Toynbee 1971, s.45, Blanck 1999, s.200

³³ Blanck 1999, s.200-201

görülecek şekilde sergilenirdi³⁴. Daha sonra oğlu ya da başka bir erkek akrabası ölen kişinin hayatından bölümler ya da kişinin erdemleri hakkında *laudatio funebris* denen kısa bir söylevde bulunurdu³⁵. Bu törenin ardından beklide Roma ölü kültürü içerisinde en ilginç olan cenaze alayına geçilirdi. Cenaze bir arabaya konulur ve ölen kişinin; yüzlerine pişmiş topraktan ya da balmumundan yapılan aile büyüklerinin ve atalarının tasvir edildiği maskeler ile elbiselerini giymiş ve kişinin makamına ait rütbe işaretleri olduğu halde tiyatrocular eşlik ederdi³⁶.

Laudatio funebris'den sonra ölü, şehrin dışındaki nekropole götürülmekte ve orada gömülmekte ya da yakılmaktaydı. Ölünün toprağa verilmesi veya yakılması adetleri bütün dönemlerde aynı anda uygulanmıştır. Ancak dönem dönem biri diğerinden daha fazla kullanım görmüştür. Örneğin Cumhuriyet Dönemi'nde kremasyon geleneği revaçtayken, aynı zaman dilimi içinde Roma'nın ünlü sülalelerinden *Cornelius*'lar ölülerini lahit, içerisinde gömme yolunu tercih etmişlerdir³⁷. Diğer yandan İ.S. II. yüzyıl başlarında ölünün gömülmesi daha çok yaygınlaşmış ve bu dönemde lahit üretiminde gözle görülür bir artışa neden olmuştur.

Kremasyon geleneğine göre; ölü, bir odun yığını üzerinde yakılır, odun yığını da ölünün kendisi gibi süslenirdi. Ölünün yakılması sırasında yine aile fertleri tarafından ağıtlar yakılırdı. Kremasyon işleminin ardından kemiklerden arta kalan süt ve şarapla sulanır ve bir küp içinde (*urne*) gömülürdü³⁸.

Özellikle Roma soyluları ve memurları için geçerli olan bu ritüel, Roma halkı için oldukça yüksek maliyetli bir işti. Bu gömme şeklinin tersine fakir halk basitçe açılmış toprak mezarlara gömülürlerdi³⁹.

³⁴ Toynbee 1971, s.47

³⁵ Toynbee 1971, s.46

³⁶ Blanck 1999, s.201

³⁷ Blanck 1999, s.202

³⁸ Blanck 1999, s.202

³⁹ Blanck 1999, s.202

Ölen kişinin toprağa verilmesinin ardından bir takım ritüeller gerçekleştirildi. Bunların başında gelen ölü toprağa verildikten sonra mezar başında yenilen ölü yemeği (*silicernium*) önemli bir gelenektir. Bu yemek sırasında mezar başında *Ceres*'e bir domuz, evde ise *Laren*'lere bir koyun kurban edilirdi⁴⁰. Başka bir mezar yemeği ise ölümün dokuzuncu gününde mezarda ölüye bırakılan hediyeler ile yaslı aile mezar başında tekrar bir araya gelirdi⁴¹. *Parentalia* adı verilen ve her yıl Şubat ayında yapılan dokuz günlük ölü törenlerinde, ölümlere ufak armağanlar, şarap, meyve, ekme ve çiçekler bırakılırdı. Ayrıca ölünün doğum gününde anılması ve adına kurbanlar kesilmesi bir gelenek haline gelmişti⁴².

⁴⁰ Toynbee 1971, s.50, Blanck 1999, s.204

⁴¹ Blanck 1999, s.205

⁴² Blanck 1999, s.205-206

5. ROMA DÖNEMİ MEZAR TİPLERİ

Roma ölü gömme geleneğinde sınıfları birbirinden ayıran en önemli unsur mezarların nasıl yapıldığıydı. İnsanlar sosyal sınıfları ve zenginlik durumlarına göre değişik mezar tiplerine gömülürlerdi. Gösterişli ve büyük bir mezarın sahibi olmak zenginliği vurgulamanın aracı olarak sayılırdı.

Roma ölü gömme kültüründe mezarlar, biçimleri bakımından büyük farklılıklar gösterirdi. Mezar tipleri aynı dönemlerde, aynı zamanda ve hatta aynı mezarlık alanında bir arada görülebilirdi. “On İki Levha Kanunları” ölülerin şehir içine gömülmesini kesinlikle yasaklamıştı. Mezarlık alanları şehri çevreleyen surların dışına, genellikle de şehre giren yolların iki yanına sıralanırdı⁴³. Bu mezarlar tarafından çevrelenen yolların en ünlüsü ise Via Appia’dır. Bir diğer önemli örnek *Pompei*’de *Herculaneum* kapısı önündeki nekropoldür ki, diğerine nazaran, daha iyi korunmuştur⁴⁴. Farklı mezar tiplerini bir arada bulunduran bu nekropol alanı Geç Cumhuriyet ve Erken İmparatorluk döneminde çok görülen anıtsal mezar tiplerinin çoğunu somut olarak göz önüne serer.

Bir diğer tip ise yeraltında bulunan grup mezarlardır. Bu mezarların özelliği ise; mezar odasının sık sık yeni getirilen ölü külleri için kullanımından dolayı, duvarlarda yan yana birbirine çok yakın sıralanmış kovukların bulunmasıdır. Columbarium (Lev. IX, Res. 17) olarak adlandırılan bu mezarlar 700 tane ayrı ölü külünü alacak kapasitedeydiler. Bu tip mezarlara gömülenler genelde yoksul halk kesiminden insanlar, köleler ve azat edilmiş köleler olarak sıralanabilirdi⁴⁵.

İ.S. II. yüzyılda o zamana kadar görülen mezar tiplerine ev biçimli mezarlar da katılmıştır. Bu mezar tiplerinde ölünün küllerinin bir urne içinde mezara konmasının yanı sıra, kimi örneklerde de ölü bir lahit içerisinde mezara

⁴³ Blanck 1999, s.203

⁴⁴ Blanck 1999, s.203

⁴⁵ Blanck 1999, s.204

yerleştiriliyordu⁴⁶. Bu büyük boyutlu mermer lahitler Orta ve Geç İmparatorluk dönemlerinde oldukça ince işçilik gösteren sanat eserleri arasında sayılabilir.

Çok sayıda ölünün bir arada gömülmesini sağlayan *katakombalar*, önce yakılan ölülerin küllerinin bulunduğu columbariumların yerini almış, zamanla da Hıristiyan geleneklerinde tercih edilen mezar tipi olmuştur⁴⁷.

Bu belli başlı mezarların yanı sıra urneleri ya da cesetleri örten basit kiremit mezarlar, kül kabı olarak kullanılan amphoralar, kabaca lahit formu verilmiş taş sandukalar⁴⁸, pişmiş toprak lahitler ve ahşap lahitlerde mezar tipleri arasında sayılabilir. Bu mezarlar arasında yoksul mezarları olarak ayırabileceklerimiz; yere diklemesine konulmuş bir amphora veya üzerinde ölünün isminin yazılı olduğu basit mezar taşlarından oluşmaktaydı.

Büyük anıtsal mezarların belirlenmiş bir toprak parseli üzerinde yer alması gibi, basit toprak mezarlar ya da yer mezarları da, özellikle bir aileye ait ise, diğer mezarlardan belli bir sınırla ayrılırdı. Bu durumda yer kullanımı konusunda sıkışıklık yaşanması halinde mezarların birbirine yakın olmasına ve hatta bazen iç içe girmesine neden olabiliirdi⁴⁹.

Bu mezar tiplerinden bazılarını şöyle sıralamak mümkündür.

5.1.Tapınak Modelli Anıt Mezarlar

Roma dininde, ölümden sonra yaşam olgusunun varlığı, Roma halkının anıtsal mezarlar yapmasında etkin olmuştur. Özellikle “Tapınak Modelli Anıt

⁴⁶ Blanck 1999, s.204

⁴⁷ Blanck 1999, s.205

⁴⁸ Düzgün kesilmiş kireç taşlarından oluşturulan toprak içi mezar yapısı.

⁴⁹ Blanck 1999, s.205

Mezarlar” olarak adlandırılan bu formda, kimi zaman ölünün günlük yaşamından sahneler ya kabartma olarak tasvir edilmiş ya da mezar odası fresklerle bezenmiştir. Roma inançlarına göre “kahramanlaştırılan” ya da “tanrısallaştırılan” kişilere tapınak formu mezarlar yapılması, ölen kişinin saygınlığının artırılması anlamına gelmektedir⁵⁰. Ayrıca bu tipte mezarların Arkaik ve Klasik dönemde Anadolu’da geleneksel olduğu söylenebilir.

Roma’da anıt mezarlar genel olarak *prostylos* tapınak modellerini kopyalamıştır⁵¹. Bunlar arasında gerçek bir tapınak modeli olarak görebileceğimiz *Sarsina*’daki “Asfionius Rufus Mezarı” (Lev. IX, Res. 18) olarak anılan mezar yüksek bir podyuma, *cella*’ya ve bağımsız duran Korinth sütunlu bir *pronaosa* sahiptir⁵². Bir adet yalancı kapı bulunan *Pseudo-peripteral* planlı mezar yapısında yan ve arka cephelerde Korinth formunda *pilastrlara* sahiptir. Mezar piramidal bir çatıya sahiptir ve toplam yüksekliği 14.15 m. olarak hesaplanmıştır. Bir benzer tip de *Pisidia, Termessos*’da bulunmaktadır. “*Mamastis Mezarı*” olarak anılan bu anıt mezar üzerindeki yazıttan yola çıkılarak M.S. II. yüzyılın ortalarına tarihlenmektedir⁵³.

Tapınak Biçimli Mezar Geleneği Anadolu’da birçok merkezde görülebilmektedir. Bunlara birkaç örnek verilecek olursa; *Side Antik Kenti*’nde “avlulu mezar tipi” olarak adlandırılan mezar⁵⁴, Pergamon yakınlarındaki *Keitos Vadisi*’nde M.S. II. yüzyılın ortalarına tarihlenen Korinth düzenindeki Niyazi Tepe anıt mezarları sayılabilir. Ayrıca ev ya da tapınak biçimli mezarlar, Suriye’de sıklıkla rastlanmaktadır. Özellikle *Palmyra* bu konuda öne çıkar⁵⁵.

Dağlık Kilikia bölgesinde Roma geleneğine bağlı olarak Tapınak Modelli Anıt Mezarları, başta *Elaiussa-Sebaste*, *Korykos* olmak üzere; *Imbriogon*

⁵⁰ Toynbee 1971, s.130

⁵¹ Bu mezar tipinden başka birkaç tane de istisnai örnek sayılabilmektedir. Bunlar arasında özellikle Muğla, Milas’ta bulunan Gümüşkesen Mezar’ı sayılabilir.

⁵² Toynbee 1971, s.131

⁵³ Toynbee 1971, s.131

⁵⁴ Mansel 1978, s. 296-318

⁵⁵ Ball 2001, s. 364-365, pl. 125

(Demircili)⁵⁶ (Lev. X, Res. 19), *Kanytelis* (Kanlıdivane), *Cambazlı*⁵⁷, *Mezgitkale* (Lev. X, Res. 20) , *Diocaesarea* (Uzuncaburç)⁵⁸ gibi birçok merkezde görülebilir. Bunlar arasında özellikle Elaiussa-Sebaste ve Kanytelis örnekleri dikkat çekicidir. Her iki mezar anıtı da tapınak formudur.

Kanytelis'te bulunan mezar M.S. II. yüzyılın ikinci yarısının sonuna tarihlenir ve “*Kraliçe Aba'nın Mezarı*” (Lev. XI, Res. 21) olarak bilinir. Mezarın pronaos bölümünde, doğu duvarında Grekçe yazıtta, mezarda yatanların Aba, kocası ve iki oğlu olduğu açıkça belirtilmektedir⁵⁹. Yine bu yazıtta; Kilikia gibi bütün Roma ve hatta Akdeniz dünyasında büyük yıkımlara sebep olan “veba salgınından” da bahsetmektedir. Mezarın köşelerine gelen bölümlerde *architrav* bloğunu taşıyan pilastr sütunlar izlenimini veren Korinth sütun başlıkları dikkat çekmektedir. Alınlık ise yayvan ve basık olarak tanımlanabilir. Mezar odasının girişi bir kemer ile taçlandırılmıştır. Şu anda tahrip olmuş halde bulunan ve yapıya girişi sağlayan kapı define arayıcıları tarafından açılmıştır. Mezarın içinde yan duvarlara monte edilmiş iki adet konsol vardır. Bu konsollar ölünün yatırıldığı *klineler* olmalıdır.

Elaiussa-Sebaste anıt mezarları da Kanytelis anıt mezarı ile aynı formdadır. Mezarlık alanında birçoğu önemli ölçüde tahrip olmuş halde olan Tapınak Modelli Anıt Mezar bulunmaktadır. Bunlar içerisinde antik kentin yaklaşık 1 km. kuzey doğusunda bulunan ve mezarlar içerisinde en iyi korunmuş durumda olanı Kanytelis örneği ile benzerlik göstermektedir (Lev. XI, Res 22).

Dağlık Kilikia tapınak mezarlarının kesin tarihlemelerinin yapılmasında yaşanan güçlüklerle birlikte, bunların Roma İmparatorluk Dönemi M.S. II. yüzyılın sonu III. yüzyılın ilk yarısı arasındaki zaman diliminde yapıldığı söylenebilir⁶⁰.

⁵⁶ Keil-Wilhelm1931, s. 23-31, fig. 32, 33, 36, 42, Equini Schneider 2003, s. 261-273

⁵⁷ Keil-Wilhelm1931, s.23-31, fig. 54-56

⁵⁸ Wegner 1974, s.575-583

⁵⁹ Machatschek 1967, s. 93

⁶⁰ Machatschek 1967, s. 108

5.2. Kaya Mezarları

Kaya mezar kullanma geleneğinin tarih öncesi dönemlerden beri doğuda var olduğu bilinmektedir⁶¹. Antik dünyada kaya oyu mezar tiplerinin en erken örneklerini M.Ö. III. binyıla, Mısır'a dayandığı; Anadolu'da ise en erken örneklerinin M.Ö. VIII-VII. yüzyıla dayandığı öne sürülmektedir⁶². Kayaya oyulmuş bu mezar tiplerinin en dikkat çekici olanları tapınak ön cephesine sahip olanlarıdır. Bu tip mezarların Roma Dönemi öncesinde örneklerini *Lykia* Bölgesi Termessos, *Pınara*, *Ksanthos*, *Arykanda* gibi merkezlerde görebiliriz⁶³. Ayrıca *Karia Bölgesi*'ndeki "*Kaunos Kaya Mezarları*" (Lev. XII, Res. 23) da bu mezar tipinin en güzel örnekleri arasında gösterilebilir⁶⁴.

Bu tarz mezarlara Dağlık Kilikia'da en iyi örnekler Olba'da (Uğuralanı) bulunan biri Korinth (Lev. XII, Res. 24) diğeri Ion düzeninde tapınak ön cephesine sahip mezarlardır. Roma dönemine tarihlenen bu mezar tipinin en gelişkin örneklerini Ürdün, *Petra* antik kentinde görülmektedir.

Dağlık Kilikia'da kaya mezarlarının bir diğeri grubu ise herhangi bir cephe süslemesine sahip olmayan basit kaya oyu mezarlarıdır. Bu süslemesiz kaya mezarlarına Korykos, Elaiussa-Sebaste, Kanytelis, Diocæsarea, Olba ve Cambazlı gibi merkezlerde rastlamak mümkündür. Özellikle Kanytelis kaya mezarları Kilikia bölgesi kaya mezarlarına örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir. Kanytelis kutsal alanının 300 m. batısındaki bu alanda bulunan, kaya yüzeyine 400 m. boyunca oyulmuş, 9 adet kaya mezarı dikkat çekicidir (Lev. XIII, Res. 25). Buradaki mezarlar yazıtlar, *aediculalar* ve insan boyundaki alçak kabartma figürleri ile dönem sanatını yansıtmaktadırlar⁶⁵. Bu kaya mezarları genel olarak 3 gömüyü alabilecek şekilde planlanmış oda mezar olarak tanımlanmaktadır. Mezarların girişleri, büyük boyutlu

⁶¹ Cormack1997, s.139

⁶² Urartu Kaya Mezarları için bkz. Tarhan 2001, s.161-162, Phryg Kaya Mezarları için bkz. Von Gall 2001, s.257-266

⁶³ Bayburtluoğlu 2003, s.163

⁶⁴ Ögün-Işık 2001, s.163-166, Roos 1978, s. 427-432

⁶⁵ Machatschek 1967, s.29

kapaklarla kapatılmıştır. Bugün hala bu kapakları arazide görebilmek mümkündür. Bu mezarlardan bir tanesi kabartmaları ile öne çıkmaktadır. Bir kline üzerine uzanmış olan ve elindeki kadehten “*nektar*” içtiği anlaşılan mezar sahibi ve yanında sağ eliyle bir mızrağı, sol eliyle, karın üstünde, beline kuşandığı kılıcının kabzasını tutan asker kabartması nekropol alanının en dikkat çekici mezarıdır (Lev. XIII, Res. 26).

5.2. Lahitler

Lahitler genelde bir ya da birden fazla ceset almak üzere planlanmış taş sandukalardır. 18. yüzyıldan beri lahit kelimesinin batı dillerindeki karşılığı, eski Yunancada “et yiyen” anlamına gelen “*sarkophagos*” kelimesinden türetilen, *Sarcophagus* ya da *sarkophag* kelimeleri olarak literatüre geçmiştir.

Lahitler iki değişik biçimde yapılırdı.

- 1) Dikdörtgen prizması şeklinde sandukalı lahitler⁶⁶.
- 2) Banyo küveti şeklinde sandukalı lahitler.

Bunlara arasında Kilikia Bölgesinde görülmesi açısından birinci grup bizi ilgilendirmektedir. Bu grupta yer alan lahit türleri Roma İmparatorluğunun tüm topraklarında bulunabilir. Değişik boylarda yapılan bu lahitler arasında özellikle *Atina* ve *Dokimeion* örnekleri büyüklükleri bakımından diğerlerinden ayrılır⁶⁷. Roma lahitlerinin gelişimini, Roma merkezi de içine alarak, bu üç kent altında genellemek yanlış olmaz. Ancak bazı eyalet tipleri de ayrı bir grup oluşturabilir.

5.2.1 Roma Tipi Lahitler

Roma merkezde üretilen lahitler genelde uzun yüzlerden biri asıl yüz olarak seçilir ve süsleme bu yüze yapılırdı⁶⁸ (Lev. XIV, Res. 27). Nadir örneklerde arka

⁶⁶ Koch 2001, s.25

⁶⁷ Koch 2001, s.25-26

⁶⁸ Koch 2001, s.27

yüzler de süslenmiştir. Kapaklar da Roma merkez lahitlerinin gelişimini izlememizde yardımcı olurlar. Erken örneklerde kapak alçak bir çatıyı andırırken, geç örneklerde kapak yükselir ve köşelerde, bazen de tepede bir akroter yer almaya başlar (Lev. XIV, Res. 28).

5.2.2. Dokimeion Tipi Lahitler

Dokimeion lahitlerinin dört yüzü de aynı ölçüde ele alınmış ve süslenmiştir (Lev. XV, Res. 29). Asıl yüzün hangisi olduğu küçük bir ayrıntıdan ya da öne doğru hafifçe yaptığı eğimden anlaşılır⁶⁹. Genel olarak motifler girlandlar ya da frizlerdir. Ancak bazı örnekler sade görünümleri ile ayrı bir grup oluşturur. Dokimeion lahitlerinde M.S. 160/70 yıllarından sonra, görkemli bir “Heroon”u anımsatan sütunlu lahitler görülmeye başlar⁷⁰. Lahit sandukasının dört yüzü de işlenmiştir. Bu lahit türleri yüksek memurlar ya da zengin Roma halkı tarafından tercih edilmiştir. Kapaklarda ise, ele geçmemiş olmamasına rağmen, erken örneklerde çatı tipi kapakların kullanıldığı düşünülmektedir (Lev. XVI, Res. 30). M.S. 170/80 yıllarında ise “Dokimeion Tipi” olarak adlandırabileceğimiz, kline kapaklar sıklıkla tercih edilen kapaklar haline gelmiştir⁷¹.

5.2.3. Atina Tipi Lahitler

Atina lahitleri bütün yüzlerinin işlenmiş olması ile dikkati çekmektedir (Lev. XVII, Res. 31). Ancak bazı örneklerde tek yüzün işlendiği ya da alçak kabartmalarla süslendiği de görülebilir⁷². Kapaklar da ise; erken örneklerde ev biçimli, ufak yassı kiremitleri ve köşe akroterleri ile belirgin bir çatıyı andıran kapaklar kullanılmıştır. M.S. 180 yılından sonra ise klineyi andıran kapaklar moda olmuştur⁷³.

⁶⁹ Koch 2001, s.31

⁷⁰ Koch 2001, s.31-32

⁷¹ Koch 2001, s.32

⁷² Koch 2001, s.30

⁷³ Koch 2001, s.31

Eyaletlerde ise kentlere göre değişik formlardan söz etmek mümkündür. Bazı örneklerde süsleme alını olarak kısa kenarlar tercih edilmiştir⁷⁴. Buna sebep olarak da; Suriye eyaletinde yaygın olan yeraltı mezarları ya da, *Perge*'de olduğu gibi, mezar alanının darlığı gösterilmektedir⁷⁵. Bazı bölgelerde ise, sıklıkla Lykia ve Kilikia'da lahit sandukası ana kayaya oyulmuştur. Bu tipteki lahitlerin kapakları ayrıca işlenmişlerdir. Kapaklar genelde çatı biçimlidirler ve köşelerinde akroterlere sahiptirler (Lev. XVI, Res. 32). Anadolu'da bazı bölgelerde, özellikle Psidia, Lykia, Kilikia, Isauria ve Lakaonia, seyrekte olsa uzanmış halde tasvir edilen bir ya da iki aslan plastik olarak işlenmişlerdir.

Bir diğer grup ise, örnekleri ile çok sık karşılaşılmayan, en çok da Lykia ve Kilikia'da görülen "*chamosorion*"lardır. Bu lahit tipi, ana kayaya oyulan lahit teknesini üzerine bir kapak oturtulmak suretiyle oluşturulmuştur⁷⁶.

5.2.4. Kilikia Tipi Lahitler

Tüm bu gruplar içerisinde Kilikia lahitlerini ayrı bir başlık altında toplamak gerekmektedir.

Dağlık Kilikia'da, Dokimeion ve Atina'dan ithal edilmiş birçok lahit vardır. Bu lahitlerin yerel örnekleri ise, Kilikia'da mermer yatakları olmadığı için, kireçtaşından yapılmıştır. Mermer lahitler yarı tamamlanmış halde Marmara Adası'ndan gelmiştir⁷⁷. Yerel üretimlerin bazılarında, ithal edilen lahitlerin yerel atölyede kopyalandığı görülmektedir. Özellikle bu tiplere en iyi örnekler Korykos'ta bulunan Eros'lu lahit ile Elaiussa-Sebaste'de bulunan bir girlandlı lahit gösterilebilir. İthal malı yarı işlenmiş lahitler değişik biçimlerde ve değişik örnekler takip edilerek kopyalanmıştır. Çünkü Kilikia'da kabartma süslü lahit geleneği yoktur⁷⁸. Girlandlı lahitlerde, girlandları taşıyıcı figürler olarak *Nike*'ler ya da *Eros*'lar tercih

⁷⁴ Koch 2001, s.32

⁷⁵ Koch 2001, s.33

⁷⁶ Koch 2001, s.37, Machatschek 1967, s.26

⁷⁷ Koch 2001, s.265

⁷⁸ Koch 2001, s.265

edilmiştir⁷⁹. Bu kopyalanan lahitlerden bazıları iyi bir işçiliğin eseridir. Bu da Kilikalı ustaların taşı yontmada ve işlemede üst düzeyde bir beceriye sahip olduğunu göstermektedir (Lev. XVII, Res. 33).

Kireçtaşı lahitlerin pek çoğunda süsleme olarak girland tercih edilmiştir. Ayrıca bir levhanın dışında çelenkler, kurban geleneği ile ilgili aletler ya da ufak boyutlu sunakların betimlendiği birçok örnek görülmektedir⁸⁰. Kapakların neredeyse tümü çatı biçimindedir. Büyük çoğunlukta çatı biçimli kapaklarda, uzanmış bir aslanın plastik olarak işlendiği görülmektedir (Lev. XVII, Res. 34). Ancak tek bir örnekte iki aslan bir arada tasvir edilmiştir⁸¹.

Dağlık Kilikia bölgesinde lahitler başlıca 3 grup altında toplayabiliriz.

5.2.4.1. Bağımsız olarak işlenen lahitler.

Bu grup içerisine giren lahitler, çoğunlukla bulunduğu yere ya da düzleştirilmiş kayalar üzerine yerleştirilmişlerdir. Bu lahitler kimi zaman blok taşlarla desteklenmekte, bazen de düzlenen kaya yüzeyi üzerinde açılan yuvaya oturtulmaktadır.

Bu tarz lahitlere örnekleri Kanytelis, Elaiussa-Sebaste, Korykos, Olba ve Diocaesarea nekropollerinde rastlamak mümkündür. Özellikle Diocaesarea nekropolünde, 2002 yılında yaptığımız alan çalışması sırasında bu tipte mezarlar çoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir.

⁷⁹ Koch 2001, s.265-266

⁸⁰ Koch 2001, s.266

⁸¹ Koch 2001, s.267

5.2.4.2. Monolit lahitler

Bu grup içerisinde giren lahitler birkaç tipte görülebilmektedir. Bunların bazı örneklerinde kaya kütlesi hemen hemen bir lahit teknesi boyunda oyularak oluşturulurlar. Bir diğer örnekte ise kaya içerisine derin bir sanduka oyulmakta ve kapak olarak bir lahit kapağı kullanılmaktadır.

Bu tarzda lahitlere Kanytelis, Elaiussa-Sebaste, Korykos, Olba ve Diocaesarea nekropollerinde rastlanılmaktadır. Ancak Korykos nekropolünde bulunan bir lahit diğerlerine göre farklılık arz etmektedir. Geç Roma-Erken Bizans evresine tarihlenen mezar⁸² kentin 500 m. kuzeyinde yer almaktadır. Bir düzlük üzerinde ana kayaya oyulan lahit kayanın içine doğru genişlemektedir ve içinde 2 adet gömü alacak şekilde yapılmış olup, mezarın girişi bir lahit kapağı ile kapatılmıştır⁸³ (Lev. XVIII, Res. 35).

5.2.4.3. Bezemeli Lahitler

Dağlık Kilikia lahitleri arasında önemli bir grupta bezemeli lahitlerdir (Lev. XVII, Res. 33). Süslemeli lahitlerde kullanılan başlıca bezeme konuları; girland, girland taşıyan Eros, çelenkler, yazılı ya da yazısız *tabula ansata*⁸⁴ veya düz levhalar (*tabula*) olarak karşımıza çıkar.

Bir diğer grup ise Dokimeion lahitlerine benzeyen ve lahitlerin kapak kısmında mezar sahiplerinin bir kline ya da şilte üzerinde uzanır halde betimlendiği lahit tipidir. Bu tipe en iyi örnek, bugün hala Diocaesarea antik kentindeki *Zeus Olbios Tapınağı Temenosu* içerisinde sergilenen lahit kapağıdır (Lev. XIX, Res. 36). Bu lahit kapağında bir kline üzerine uzanan üç insan figürü betimlenmektedir⁸⁵. Kapak üzerinde yatan figürlerin bulunduğu bir diğer örnek ise Hisarkele'de bulunmuştur⁸⁶.

⁸² Machatschek 1967, s.26

⁸³ Machatschek 1967, T.12

⁸⁴ Koch 2001, s.42

⁸⁵ Koch 2001, s.266-267

⁸⁶ Söğüt 2003, s.244

Kilikia lahitlerinin birçoğu M.S. II ve III. yüzyıllara tarihlenmektedirler. Lahitlerin bezemeleri Kilikia'da birçok merkezde gözlenebilmektedir.

6. SOLI/POMPEIOPOLIS MEZAR TİPLERİ

2002 yılı kazı sezonu, 24.07.2005 günü, Mezitli Belediyesinin yapmış olduğu Milli Egemenlik Caddesi yol inşaatı sırasında iş makineleri tarafından bir nekropol alanının ortaya çıkarıldığı Mezitli belediyesi başkanı ve çalışanları tarafından Soli/Pompeiopolis Kazı Ekibine bildirilmiştir. Yerinde yapılan tespitler neticesinde, yol kazısında Roma Dönemine ait olan nekropolün büyük bir kısmının iş makineleri tarafından tahrip edildiği gözlenmiş ve bu alanda müze yetkililerinin de görüşleri alınarak kurtarma kazıları yapılmasına karar verilmiştir.

Bu kazılar sonucunda, 100 m²'lik alanda M.S. I-IV. yüzyıla tarihlenen 50 adet çeşitli tiplerde Roma mezarlarının (Lev. XLVIII, Res. 92.)kazısı tamamlanarak alan koruma altına alınmıştır.

Nekropol alanında yapılan kazı çalışmaları sonucunda bulunan mezar tipleri ve adetleri şöyle sıralanır:

- 1 adet Kireçtaşı Lahit
- 2 adet Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezar
- 3 adet pişmiş toprak lahit
- 21 adet kiremit mezar
- 5 adet pithos mezar
- 3 adet Torpido biçimli lahit
- 6 adet urne
- 3 adet basit toprak mezar (Bkz. Lev. L Grafik 1)

6.1. Kireç Taşı Lahitler.

Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde yapılan kazı çalışmaları sırasında bulunan bir adet kireç taşı lahit (Lev. XIX, Res. 37) , mezarlık alanın farklı halk gruplarının kullanımına açık olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Kabaca işlenmiş olan bu lahit teknesi şahıs arazisinde bulunması nedeniyle kazısı yapılamamış olmakla

birlikte genel olarak Dağlık Kilikia bölgesinde sıklıkla rastlanan hakim tipe iyi bir örnektir. Ayrıca yol kazım çalışmaları sırasında iş makineleri tarafından parçalanmış olan birkaç örnekte göze çarpmaktadır.

6.2. Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezarlar

Soli/Pompeiopolis Nekropolü içerisinde M10 ve M21 mezarları kabaca kesilmiş kireçtaşı bloklardan oluşturulan sandık mezarlardır (Plan 1) Bu mezarlar Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün en iyi korunan mezarları arasında gösterilebilir. Her iki mezarda da buluntuya rastlanmamıştır. İskeletler ise tuzlu deniz kumu nedeniyle tahrip olmuş ve iskeletlerin deniz kumu içerisinde alınması mümkün olmamıştır.

Tarsus Gözlükule höyüğünde yapılan kazılar sırasında benzerleri bulunan mezar tipi (Lev. XX, Res. 38), sanduka mezar tipinin genel karakteristiğine uymaktadırlar. Gözlükule örneklerinde devşirme malzeme kullanılmıştır. Buna rağmen hem Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde hem de Gözlükule Nekropolü'nde kireçtaşı örgülü sanduka mezarların çok daha özenli yapıldığı söylenebilir⁸⁷.

6.2.1. M10

Kabaca bir dikdörtgen oluşturan, bu mezarın uzun kenarların 2 adet kaba formlu kireç taşı bloktan, kısa kenarları ise yine birer kireç taşı bloktan oluştuğu gözlemlenmiştir (Lev. XX, Res. 39). Mezarın boyutları; uzunluk: 2.05 m., genişlik: 0.80 m., yükseklik ise 0.46 m. olarak ölçülmüştür.

Mezar içerisinde herhangi bir buluntuya rastlanmazken, mezarın güneyinde bulunan kumluk alanda 1 adet bronz küpe, 1 adet cam boncuk ve bazı tanımlanamayan metal objeler bulunmuştur. Buluntuların M10 mezarına ait olabileceği olasılığına karşın, kesin bir karar vermek zordur.

⁸⁷ Goldman 1950, s.20

6.2.2. M21

M21 mezarı kabaca kesilmiş 4 adet kireç taşının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur (Lev. XXI, Res. 40). M21 mezarı olasılıkla bir çocuk mezarıdır. Doğu-Batı doğrultulu mezarın Boyutları; uzunluk: 1.13 m., genişlik: 0.75 m. olarak ölçülmüştür. Tamamıyla deniz kumu ile dolmuş olan mezarda bulunan kemiklerin tuzlu deniz kumu nedeniyle tahrip oldukları gözlemlenmiştir. Dar alanda bu denli çok kemiğin bir arada bulunması, üst üste, birden fazla gömünün olabilme olasılığını akla getirmektedir.

Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezarlar

Mezar Adı	Mezar Tipi	Yönü	Ölçüleri	Kodu	Buluntular	Gömü Türü	Tanımı	Resim No
M10	Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezar	Doğu-Batı	Yükseklik:0.46m. Uzunluk:2.05m. Genişlik:0.80m.	4.20m.		Inhumasyon	Kireçtaşı bloklarla oluşturulmuş sanduka mezar. Deniz kumu dolayısı ile iskelet önemli ölçüde tahrip olmuştur.	Lev. XX, Res. 39
M21	Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.13m. Genişlik:0.75m.	4.24m.		Inhumasyon	Kireçtaşı bloklarla oluşturulmuş küçük boyutlu bir sanduka mezardır. Kireçtaşı tahrip olmuş durumdadır. İskeletin durumu deniz kumundan dolayı kötüdür. İçinde birkaç gömü bir arada bulunuyor olabilir.	Lev. XXI, Res. 40

6.3. Pişmiş Toprak Lahitler

Soli/Pompeiopolis Nekropolü içerisinde tarihlemeye yardımcı olabilecek gruplar içerisinde yer alan M4, M6 ve M39 pişmiş toprak lahitlerdir (Plan 1). Hemen hemen her Arkeoloji Müzesinde örneklerini görebileceğimiz Roma pişmiş toprak lahitleri hakkında kaynakların sınırlı olması da bu konunun ihmal edildiğinin bir göstergesidir. Bu nedenle nekropol alanında tarihleme pişmiş toprak lahitlerin formlarına göre değil, buluntuların kontekstine göre yapılacaktır.

6.3.1. M4

M4 mezarı Kuzey-Güney doğrultulu pişmiş toprak larnaks lahittir. Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş haldedir. Mezarın boyutları; uzunluk: 1.90 m., genişlik: 0.45 m. olarak ölçülmüştür (Lev. XXI, Res. 41). Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde özellikle M4 buluntuları açısından ilginçtir. M4 mezarından ele geçen 1 adet cam Roma *Unguentarium*'u (Lev. XXII, Res. 42) cam uzmanı Çiğdem Gençler tarafından M.S. I. yüzyıla tarihlenmektedir⁸⁸. Ayrıca mezardan ele geçen sikkeler de M.S. I-II. yüzyıla tarihlenmektedir. M4 mezarında bulunan bir diğer buluntu grubu ise, üzerindeki korozyon nedeniyle demir olduğu düşünülen, raptiye benzeri metal parçalarıdır. Bu metal parçalarının işlevi anlaşılamamış olup deri bir zırhın birleştirme perçinleri olması ihtimali üzerinde durulmuştur.

6.3.2. M6

M6 mezarı da M4 mezarı ile aynı formdadır. Mezar 6 Kuzey-Güney doğrultulu *larnaks* tipinde bir mezardır (Lev. XXII, Res. 43). Mezarın korunabilmiş ölçüleri; uzunluk:1.75 m., genişlik: 0.43 m., olarak ölçülmüştür. Bu mezar önemli oranda tahrip olmuş halde bulunmasına karşın gövdesini çepeçevre saran, kırmızı boya ile yapılmış girland motifleri görülebilmektedir (Lev. XXIII Res. 44). Lahit içerisinde sırt üstü yatırılmış, başı güneye bakar halde bir yetişkin iskeleti bulunmuştur. Ancak, nekropolün tuzlu deniz kumu içerisinde yer alması nedeniyle

⁸⁸ Gençler, 15-16

kemikler hemen hemen tamamen erimiş ve örnek almayı imkansızlaştırmıştır (Lev. XXIII Res. 44). Toprak içerisinde belli belirsiz konturları görülen iskeletin korunabilmesi için mezarın içi tamamı ile kazılmamış, içindeki toprak ile muhafaza edilmesine karar verilmiştir. Mezarın ve iskeletin arazideki durumu mimari planda belirtilmiştir (Plan 1). Mezar içerisinden bir adet cam boncuk ele geçmiştir.

6.3.3. M39

M39 mezarı, 10 x 10'luk açmanın doğu kesitinde görülebilen larnaks lahittir. Kuzey-Güney doğrultulu olan mezar önemli ölçüde tahrip olmuştur (Lev. XXIII, Res. 45). Mezarın ölçülebilen boyutları; uzunluk: 1.94 m. olarak saptanmıştır. Larnaks etrafında bulunan *stroter* ve *kalipter* parçalarından yola çıkılarak M39 mezarının M4 mezarı ile aynı formda olduğu sonucuna varılmıştır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

P.T. Lahitler								
Mezar Adı	Mezar Tipi	Yönü	Ölçüleri	Kodu	Buluntular	Gömü Türü	Tanımı	Resim No
M4	P.T. Lahit	Kuzey-Güney	Uzunluk:1.90m. Genişlik:0.45m.	4.32m.	2 adet Bronz Roma Sikkesi 1 adet Cam Unguentarium (Lev. XXII, Res. 42) Raptiye benzeri metal parçaları	Inhumasyon	Taş bir zemin üzerine yerleştirilmiş, alt kısmı larnaks şeklinde, üst kısmı kiremit ve mahyalarla örtülmüş mezar. Üst ve alt kısmında çeşitli tahribatlar vardır. İskelet, deniz kumu dolayısı ile tamamen tahrip olmuştur	Lev. XXI, Res. 41
M6	P.T. Lahit	Kuzey-Güney	Uzunluk:1.75m. Genişlik: 0.43m.		1 adet cam boncuk	Inhumasyon	Dış çevresi girland motifleriyle kırmızı renkte boyanmış larnaks lahitin üst kısmı ele geçmemiştir. Larnaks üzerinde de çeşitli kırıklar vardır. İskelet, deniz kumu dolayısı ile kısmen tahrip olmuştur.	Lev. XXII, Res. 43

M39	P.T. Lahit	Kuzey- Güney	Uzunluk:1.94m	3.94m.		Inhumasyon	Larnaksın üst kısmının az bir bölümü sağlam kalmıştır. Kiremit ve mahyalar kırık durumdadır.	Lev.XXIII, Res. 45
------------	------------	-----------------	---------------	--------	--	------------	--	-----------------------

6.4. Kiremit Mezarlar

Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün en ilginç mezar grubu yapım teknikleri ve kullanım şekli nedeniyle kiremit mezarlardır. Basitçe yapılan bu mezarlar sayı olarak da en çok karşımıza çıkan mezar tipidir (Plan 1). Nekropol kazıları sonucunda toplam 24 adet kiremit mezar tespit edilmiştir. Ancak bunlardan 21 adedi değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Soli/Pompeiopolis Nekropolünde bulunan kiremit mezar tipi, Roma merkezde sıklıkla görülen bir tip değildir. Bu tip mezarlar daha çok eyaletlerde kabul gören gömü tarzıdır⁸⁹. Bu tarzın en iyi örnekleri Tarsus Gözlükule Höyüğü'nde görmek mümkündür (Lev. XXIV Res. 46). Gözlükule Höyüğü'nün güney yamacında, Roma tabakasında yapılan kazılar sırasında çıkan mezarlar M.S. III-IV. yüzyıllara tarihlenmiştir⁹⁰ (Plan 2). Tıpkı Gözlükule Nekropolü'nde olduğu gibi Soli/Pompeiopolis'te de erken ve geç evreyi ayırmak mümkün değildir⁹¹. Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde, birkaç listelenen istisna dışında, vücutların yönlendirmesi alışıldığı gibi doğu-batı ya da kuzey-güney yönlüdür. Yönlenişteki bu çeşitlilik Gözlükule Nekropolü'nde de görülebilmektedir⁹².

Kiremit mezarlar stroterlerin iskelet üzerine, bir beşik çatı gibi, çatılması ile oluşturulmuşlardır. Kiremitlerden yapılan mezarlar, cenazelerin boyuna göre adapte edilmiş, böylece vücutların üzerinde oluşturulan çatı mezarın kendisini oluşturmuştur. Nekropol alanında bulunan tüm kiremit mezarlarda dikey birleşen kenarlar kalipterler ile kapatılmıştır. Cesedin açıkta kalan baş ve ayak bölümleri ise yine birer stroter ile kapatılmıştır.

Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde bulunan kiremit mezarların önemli ölçüde tahrip olmuş halde ele geçmesi ve zaman darlığı nedeniyle mezarlar açılmamış bu nedenle de tarihlere yardımcı olabilecek buluntulara ulaşılamamıştır.

⁸⁹ Goldman 1950, s.20

⁹⁰ Goldman 1950, s.19

⁹¹ Goldman 1950, s.20

⁹² Goldman 1950, s.20

6.4.1. M9

M9 mezarı Soli/Pompeipolis Nekropolü'nde istisnai bir örnektir. Mezar, M10 mezarının doğu kenarına yaslanan ve 4 adet stroterden oluşan bir mezardır (Lev. XXIV Res. 47). Mezarın tabanına 1 çatı kiremidi yerleştirilerek bunun üzerine 2 adet çatı kiremidi çatılmış ve ön kısmı da bir başka kiremit ile kapatılmıştır. Mezarda olasılıkla bir kremasyon gömü söz konusudur. Ancak kemik veya kül bulunamamıştır. M9 mezarı Soli/Pompeiopolis Nekropolü içerisinde yer alan buluntu yönünden zengin mezarlar arasında gösterilebilir. Mezar buluntuları arasında 1 adet Roma Dönemi bronz sikke vardır. Bu sikkenin üzerinde oluşan korozyon nedeniyle kondisyonu bozuktur. Kesin tarihlendirilebilmesi açısından önemli olmasına karşın sikke okunamamıştır. M9 mezarının diğer önemli buluntuları ise 2 adet Roma Dönemi cam unguentariumudur (Lev. XXV, Res. 48-49). Cam unguentarium'lar tarihlendirilmesi açısından önemlidir. Bu unguentariumlar da M.S. I. yüzyıla tarihlenmektedir⁹³.

6.4.2. M11

M11 mezarı Kuzey-Güney doğrultulu bir kiremit mezardır (Lev. XXVI, Res. 50). Mezar önemli ölçüde tahrip olmuştur. M11 mezarı Pompeipolis Nekropolü'nde sayı olarak çoğunlukta olan mezar tipidir. Mezar tipinden anlaşıldığına göre, ceset, tabana yerleştirilen 2 adet stroter üzerine yatırılmıştır. Bunun üzerine, yine, 4 adet çatı kiremidi çatılarak mezarın üstü kapanmış, tepe kısmı ve stroterlerin yatay birleşme yerleri kalıpten kiremitleri ile kapatılmıştır. Mezarın baş ve ayak uçlarına kapatılan stroterler de gömü dış etkilerden yalıtılmıştır. Mezarın boyutları; uzunluk: 1.41 m., genişlik: 0.69 m. olarak ölçülmüştür. Mezar hemen hemen tamamen tahrip olmuş olması nedeniyle herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

⁹³ Gençler 15-16

6.4.3. M12

M10 mezarı olarak adlandırılan kireçtaşı sanduka mezarın güneyinde bulunan M12 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXVI, Res 51). M11 mezarında olduğu gibi M12’de stroter ve kalipter kullanılarak üzeri kapatılan bir mezar olup, hemen hemen aynı formdadır. Mezarın korunabilmiş uzunluğu: 1.21 m. olarak ölçülmüştür. Önemli ölçüde tahrip olmuş olması nedeniyle herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.4.4. M13

M13 mezarı kiremit mezar olup, diğerlerinden ayrılır (Lev. XXVII, Res. 52). Mezar, 4 adet stroter’in M10 mezarının kuzey taş sırasına yaslanarak oluşturulmuştur. Doğu-Batı doğrultulu M13 mezarında stroterlerin birleşme yerlerine kalipterler kapatılmıştır. Mezarın boyutları; uzunluk: 1.88m, genişlik: 0.61m olarak ölçülmüştür. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.4.5. M14

M14 Mezarı, Kuzey-Güney doğrultuludur (Lev. XXVII, Res. 53). Şekli büyük ölçüde muhafaza etmiş olan mezarın boyutları; uzunluk: 1.68 m. , genişlik: 0.46 m. olarak ölçülmüştür. 3 adedi doğu tarafında, 3 adedi batı tarafında, birer adedi de güney ve kuzey taraflarda olmak üzere 6 adet stroter kullanılarak meydana getirilen M14 mezarında, stroterlerin birleşme yerleri kalipter’ler aracılığıyla kapatılmıştır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.4.6. M17

M17 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXVIII, Res. 54). Önemli ölçüde tahrip olmuş halde ele geçmiştir. Mezarın boyutları; uzunluk: 1.32 m. , genişlik: 0.49 m. olarak tespit edilmiştir. Mezar içerisinde yer alan deniz kumunun tahribatı sonucunda oldukça kötü korunmuş bir yetişkine ait iskeletin ayak, kaval ve baldır

kemikleri bulunmuştur. İskeletin, gövde ve baş kısımlarına ulaşmak mümkün olmamıştır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.4.7. M22

M22 mezarı Kuzey-Güney doğrultuludur (Lev. XXVIII, Res. 55). Mezarın boyutları; uzunluk: 1.99 m., genişlik: 0.50 m. olarak ölçülmüştür. Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş durumdadır. Olasılıkla, mezar üzerinde, daha sonraki bir evrede bir mezar daha yapılmıştır. M22 mezarında yapılan kazılar sırasında 1 adet cam krem kabı⁹⁴ (Lev. XXIX, Res. 56), 1 adet bronz iğne başı ve 1 adet cam kap parçası ele geçmiştir. M22 mezarında bulunan Roma Dönemi cam unguentarium M.S. I. yüzyıla tarihlenmiştir.

6.4.8. M24

M24 mezarı olarak adlandırılan stroter, olasılıkla, M9 tipinde bir mezarın taban kısmını oluşturuyor olmalıdır (Lev. XXIX, Res. 57). Bu stroter'in batısında parçalar halinde bulunan ve toprağa saplı olan stroter parçası, büyük olasılıkla, M9 mezarında olduğu gibi tabana yerleştirilen stroter'in üzerini örtmek için kullanılmıştır. Stroterin boyutları 0.59 x 0.46 m. olarak ölçülmüştür. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.4.9. M25

M25 mezarı Kuzey-Güney doğrultuludur. Önemli ölçüde tahrip olmuş bir halde bulunmuştur (Lev. XXX, Res. 58). M25 mezarının boyutları; uzunluk: 1.90 m., genişlik: 0.80 m. olarak ölçülmüştür. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

⁹⁴ Gençler, s.16

6.4.10. M26

M26 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur. Önemli ölçüde tahrip olmuş halde bulunmuştur (Lev. XXX, Res. 59). Mezarın boyutları; uzunluk: 1.09 m., genişlik: 0.44 m. olarak ölçülmüştür. M26 mezarında tuzlu deniz kumunun tahrip ettiği 1 adet çocuk iskeleti bulunmuştur. Kemikler tamamıyla dağılmış halde olup, gövdenin üst bölümü hemen hemen tamamı kaybolmuştur. M26 mezarında yapılan kazı çalışmaları sonucunda 3 adet pişmiş toprak unguentarium ve 1 adet taş ağırlık bulunmuştur.

6.4.11. M 28

M28 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur. Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde korunabilen en iyi örneklerden bir tanesidir (Lev. XXXI, Res. 60). Mezarın boyutları; uzunluk: 1.68 m., genişlik: 0.50 m. olarak ölçülmüştür. 4 adedi kuzey kenarda, 4 adeti güney kenarda olmak üzere 8 adet stroter kullanılarak oluşturulan mezarın doğu ve batı uçlarında da kiremitler olduğu düşünülmektedir. Stroterlerin birleşme yerlerinde yer alan kalipterlerin bir kısmı kayıptır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.4.12. M29

M29 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXXI, Res. 61) M28 mezarının altında kalan M29 mezarı daha önceki bir evreye ait olduğu anlaşılmaktadır. Diğer kiremit mezarlara oranla daha iyi korunduğu gözlenen M29 mezarının boyutları; uzunluk: 1.34 m. genişlik: 0.80 m. olarak ölçülmüştür. Stroterlerin birleşme yerleri kalipterler ile kapatılmıştır. M28 mezarının altında kalan mezar açılmamıştır.

6.4.13. M36

M36 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXXII, Res. 62). Mezarın boyutları; uzunluk: 1.60 m. olarak ölçülmüştür. Mezar önemli ölçüde tahrip

olmuştur. Mezarın Doğu ve Batı uçlarında, mezarı kapatmak için kullanılan, stroterler görülmektedir. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.4.14. M37

M37 mezarı Güney-Kuzey doğrultuludur (Lev. XXXII, Res. 63). Mezarın boyutları; uzunluk: 2.01 m. olarak ölçülmüştür. Mezarın doğu kenarına yaslanan 3 adet stroter ve birleşme yerlerini kapatan 2 adet kalıpten oluşan Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş olmasına karşın, formunu koruyabilmiştir. Ancak, kuzey ucunda 1 adet stroter kayıptır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.4.15. M38

M38 mezarı 10 x 10'luk açmanın Güney kesitinde görülebilen mezardır (Lev. XXXIII, Res. 64). Mezar, Doğu-Batı doğrultulu olup, önemli ölçüde tahrip olmuştur. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.4.16. M40

M40 mezarı Kuzeybatı-Güneydoğu doğrultulu mezar olup, 10 x 10'luk açmanın batı kesiti altında yer almaktadır (Lev. XXXIII, Res. 65). Mezarın ölçülebilen boyutları; uzunluk: 1.30 m., genişlik: 0.43 m. olarak tespit edilmiştir. Mezar önemli ölçüde tahrip olmuştur. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.4.17. M41

M41 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXXIV, Res. 66). Mezar önemli bir bölümü toprak altında kalmıştır. Bu mezar olasılıkla daha önceki bir döneme aittir. Mezarlık alanında bu seviyeler arasında kazı çalışması yapılmadığı için, mezar tam olarak ortaya çıkarılamamıştır.

6.4.18. M42

M42 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXXIV, Res. 67). Mezar, M41 mezarında olduğu gibi daha alt bir seviyede olup, homojenlik göstermektedir. M 42 mezarını büyük olasılıkla aynı döneme tarihlendirebiliriz.

6.4.19. M44

M44 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur. Mezarın boyutları; uzunluk: 1.94 m., genişlik: 0.70 m. olarak ölçülmüştür. Mezar, 6 adet stroterin karşılıklı çatılması ile oluşturulmuş olup, birleşme yerlerine kalıpler yerleştirilmiştir (Lev. XXX, Res. 68). Deniz kumunun tamamıyla doldurduğu mezar önemli ölçüde tahrip olmuştur. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.4.20. M46

M46 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXXV, Res. 69). Önemli ölçüde tahrip olmuş olarak bulunan mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.4.21. M49

M49 mezarı Kuzeydoğu-Güneybatı doğrultuludur (Lev. XXXVI, Res. 70). Üst bölümü tamamıyla yok olmuş olarak bulunan gömünün önemli ölçüde tahrip olduğu görülmüştür. 10 x 10'luk açmanın Kuzeybatı köşesinde yoğunlaşan gömü nedeniyle mezarın tam olarak formunu ortaya çıkarma olanağı bulunamamıştır.

Kiremit Mezarlar								
Mezar Adı	Mezar Tipi	Yönü	Ölçüleri	Kodu	Buluntular	Gömü Türü	Tanımı	Resim No
M9	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Yükseklik:0.35m. Genişlik:0.50m.	4.18m.	1 Adet Bronz Roma Sikkesi 2 adet Cam Unguentarium (Lev. XXXV, Res.48-49)	Kremasyon	Mezar sadece kiremitlerden oluşmuştur. Çatı şeklinde 2 kiremidin çatılması ile meydana gelmiştir. Tabanda da 1 adet kiremit kullanılmıştır. Doğu yüzü bir kiremit ile kapatılmıştır. Batı cephesi ise 10 numaralı mezara dayanmaktadır.	Lev. XXIV, Res. 47
M11	Kiremit Mezar	Kuzey-Güney	Uzunluk: 1.40m. Genişlik:0.69m.	4.23m.		Inhumasyon	Oldukça fazla tahrip olmuş durumdadır. Mezar kendi içine çökmüş durumdadır.	Lev. XXVI, Res. 50
M12	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.40m.	4.18m.		Inhumasyon	10 No'lu lahitin güney cephesine dayandırılarak yapılmış bir mezardır. Kiremitlerin hemen hepsi tahrip olmuştur.	Lev. XXVI, Res.51

M13	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.88m. Genişlik:0.61	4.08m.		Inhumasyon	10 no'lu lahitin kuzey cephesine yaslanmıştır. Kiremit ve mahyaların bir kısmı sağlamdır.	Lev. XXVII, Res.52
M14	Kiremit Mezar	Kuzey-Güney	Uzunluk:1.68m. Genişlik:0.46m.	4.24m.		Inhumasyon	Mezar şeklini muhafaza etmiştir. Mahyalar ve kiremitlerin bir kısmı kırılmıştır.	Lev. XXVII, Res. 53
M17	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.32m. Genişlik:0.49m.			Inhumasyon	Mezarın üst kısmı ve yanları tamamen kırılmıştır. İskeletin boyu orantısızdır ve iskelet deniz kumu dolayısı ile tahrip olmuştur.	Lev. XXVIII, Res. 54
M22	Kiremit Mezar	Kuzey-Güney	Uzunluk:1.99 Genişlik:0.75	4.27m.	1 adet Cam Krem kabı (Lev. XXIX, Res. 56) 1 adet bronz iğne başı 1 adet cam kap parçası	Inhumasyon	Mezarın üst kısmı ayrı bir gömü için kullanılmıştır. Kiremit mezar oldukça tahrip olmuş durumdadır.	Lev. XXVII, Res. 55

M24	Kiremit Mezar	Kuzey-Güney	Uzunluk:0.59m. Genişliği:0.46m.	4.19m.		Kremasyon	Mezar 9 tipindeki mezardan geriye sadece taban yerleştirilen stroter kalmıştır.	Lev. XXIX, Res. 57
M25	Kiremit Mezar	Kuzey-Güney	Uzunluk: 1.90m. Genişlik: 0.80m.	4.26m.		Inhumasyon	Mezarın üst ve alt kısmının yarısından fazlası tahrip olmuştur. Kiremitler de kırık durumdadır.	Lev. XXX, Res. 58
M26	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.09m. Genişlik:0.44m.		3 adet P.T. Unguentarium 1 adet taş ağırlık	Inhumasyon	Bir çocuğa ait olan mezardan geriye fazla bir şey kalmamıştır. Kiremitler kırıktır. İskelet, deniz kumundan tahrip olmuştur.	Lev. XXX, Res. 59
M28	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.68m. Genişlik:0.50m.	4.29m.		Inhumasyon	Mezar şeklini korumuştur. Mahyaların bir kısmı kırıktır.	Lev. XXXI, Res. 60

M29	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.34m. Genişlik:0.80m.	3.89m.		Inhumasyon	Mezarın yarısı 28 no'lu mezarın ve toprağın altındadır. Şeklini korumuş olan bu mezar diğerlerinden daha eski olmalıdır.	Lev. XXXI, Res. 61
M36	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.60m.			Inhumasyon	Mezarın kiremitleri dağılmıştır. Üst kısmı göçmüştür. Oldukça kötü durumdadır.	Lev. XXXII, Res. 62
M37	Kiremit Mezar	Kuzey-Güney	Uzunluk:2.01m.	4.20m.		Inhumasyon	22 no'lu mezarın doğu kenarına yaslanmış durumdadır. Kiremitler içe göçmüştür. Yine de şeklini korumuştur.	Lev. XXXII, Res. 63
M38	Kiremit Mezar	Doğu-Batı				Inhumasyon	Mezarın yarıdan fazlası toprak altındadır. Çıkarılan kısımların bir bölümü parçalanmıştır.	Lev. XXXIII, Res. 64

M40	Kiremit Mezar	Kuzeybatı - Güneydoğu	Uzunluk:1.30m.	4.44m.		Inhumasyon	Mezarın yarısı toprak altındadır. Mahyalar ve kiremitlerin bir kısmı kırıktır.	Lev. XXXIII, Res. 65
M41	Kiremit Mezar	Doğu-Batı				Inhumasyon	Mezarın büyük bir kısmı toprak altındadır. Kiremit ve mahyalarında kırıklar vardır.	Lev. XXXIV, Res. 66
M42	Kiremit Mezar	Doğu-Batı				Inhumasyon	Mezar önemli ölçüde toprak altındadır.	Lev. XXXIV, Res. 67
M44	Kiremit Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:1.94m. Genişlik:0.70m.			Inhumasyon	Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş haldedir.	Lev. XXXV, Res. 68

M46	Kiremit Mezar	Doğu-Batı				Inhumasyon	Mezarın üst kısmı çökmüştür. Kiremit ve mahyalar kırıktır.	Lev. XXXV, Res. 69
M49	Kiremit Mezar	Kuzeydoğu - Güneybatı				Inhumasyon	Üst kısmı tamamen yok olmuş mezarın içindeki iskelet de önemli ölçüde tahrip olmuştur.	Lev. XXXVI, Res. 70

6.5. Pithos Mezarlar

Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde bir diğer önemli grup da *pithos* mezarlardır (Plan 1). Genel olarak büyük boyutlu depolama kaplarının kullanıldığı mezarlarda bir tarihleme yapmak mümkün olmamıştır. Ancak, birkaç istisnai mezar dışında, tüm nekropol alanı gibi bu mezarların da M.S.III-IV. yüzyıllara tarihlenmesi ihtimaldir. Bulunan mezarlar önemli ölçüde tahrip olmuştur ve herhangi tarihleyici bir buluntuya rastlanmamıştır. Bir istisnai mezar dışında genel olarak Doğu-Batı yönlüdür. Gözlükule Nekropolü'nde de benzerleri görülen *pithos* mezarların (Lev. XXXVI, Res. 71), M.S. III-IV. yüzyıl ölü gömme geleneğinde önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Sınıflandırma sırasında kül kabı olarak kullanılan *pithoslar* ayrı tutulmuş ve sadece inhumasyon gömüleri bu sınıf içine alınmıştır. Tüm nekropol alanında olduğu gibi *pithos* mezarlarda da iskeletler tuzlu deniz kumu nedeniyle yok olmuştur. O nedenle gömü pozisyonları hakkında bir fikir sahibi olmak mümkün olmamıştır. Ancak kap boylarına bakılarak, bu mezarlara konulan cesetlerin hocker pozisyonunda gömüldüklerini ya da çocuk mezarları olarak kullanıldıklarını söylemek mümkündür.

6.5.1. M1

Doğu-Batı doğrultulu M1 mezarı yol yapımı sırasında tahrip olan ve kazı alanını nekropol olarak tanımlamamıza neden olan mezardır. %90'lık bölümü tahrip olan bu mezarın (Lev. XXXVII, Res. 72) bir *pithos* gömü olduğu anlaşılmaktadır. Etrafına dizilen çatı kiremitleri olasılıkla mezarı korumak amacı ile yerleştirilmiş olmalıdır. Mezarın önemli ölçüde tahrip olması nedeni ile herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.5.2. M5

M5 mezarı Doğu-Batı yönlü, sivri dipli bir Roma amphorası kullanılarak oluşturulan *pithos* mezardır (Lev. XXXVIII, Res. 73). Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş durumda ele geçmiş ve içi tamamıyla deniz kumu dolmuştur. Bu *pithos* mezarın iç

temizliği yapılmış ancak herhangi bir buluntu ele geçmemiştir. Mezar, izimlerinin yapılmasının ardından numaralandırılarak depoya kaldırılmıştır.

6.5.3. M27

M27 mezarı Kuzey-Güney doğrultuludur (Lev. XXXVIII, Res. 74). Önemli ölçüde tahrip olmuş halde bulunan mezarın boyutları; uzunluk: 0.66 m., genişlik: 0.40 m. olarak ölçülmüştür. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.5.4. M30

M30 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXXVIII, Res. 75). Mezarın korunabilmiş boyutları; uzunluk: 0.52 m., genişlik: 0.32 m. olarak ölçülmüştür. Önemli ölçüde tahrip olmuş halde ele geçen mezarın sadece üzerine yattığı gövdenin alt bölümü bulunabilmiştir. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.5.5. M45

M45 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XXXIX, Res. 76). Önemli ölçüde tahrip olmuş durumda bulunan mezarda önemli bir buluntuya rastlama olanağı bulunamamıştır.

Pithos Mezarlar								
Mezar Adı	Mezar Tipi	Yönü	Ölçüleri	Kodu	Buluntular	Gömü Türü	Tanımı	Resim No
M1	Pithos Mezar	Doğu-Batı				Inhumasyon	Mezar önemli oranda tahrip olmuş halde olup etrafına kiremitler dizilmiştir.	Lev. XXXII, Res. 72
M5	Pithos Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:0.75m. Genişlik:0.35m.			Inhumasyon	Tamamen kırık olan Çömlek mezarın ağız kısmı yuvarlak bir seramik ile kapatılmış durumda bulunmuştur. İskelet deniz kumu dolayısı ile kısmen tahrip olmuştur.	Lev. XXXVII, Res. 73
M27	Pithos Mezar	Kuzey-Güney	Uzunluk:0.66m. Genişlik:0.40m.			Inhumasyon	Tamamen parçalanmış durumdadır. İskelet dağılmıştır.	Lev. XXXVIII, Res.74

M30	Pithos Mezar	Doğu-Batı	Uzunluk:0.52m. Genişlik:0.32m.			Inhumasyon	Pithostan geriye çok az bir bölüm kalmış, tamamen parçalanmıştır.	Lev. XXXVIII, Res. 75
M45	Pithos Mezar	Doğu-Batı				Inhumasyon	Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş haldedir. Pithosun ağız kısmına kırmızı boyalı bir tabak kapatılmıştır.	Lev. XXXIX, Res. 76

6.6. Torpido Biçimli Lahitler

Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde M8, M15 ve M20 mezarları olmak üzere 3 adet "Torpido Biçimli Lahit" bulunmuştur (Plan 1). Roma ölü gömme geleneği içinde sıklıkla kabul gören torpido biçimli lahitler, birçok Arkeoloji Müzesinin envanterinde bulunmasına karşın, çalışılan bir konu değildir. Torpido Biçimli Lahitler hakkında geniş bilgi edinilebilecek bir kaynak bulunamamıştır. Soli/Pompeiopolis Ttorpido biçimli lahitleri'ne en güzel örneklerden biri halen Mersin Müzesi Envanterine kayıtlı bulunan ve müzede sergilenen lahittir (Lev.XXXIX, Res. 77). Müze yetkililerinden alınan bilgiye göre Mezitli kasabasında bir inşaat hafriyatından ele geçen lahdin buluntu yeri belirtilmemiştir. Form olarak Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde bulunan örneklere benzeyen bu lahitler olasılıkla çağdaştır.

Soli/Pompeiopolis Nekropolü Torpido Biçimli Lahitleri önemli ölçüde tahrip olmuş olmalarına rağmen kırık parçaları ile formunu koruyabilmiştir. Özellikle M20 mezarı tama yakın olarak korunmuştur.

6.6.1. M8

M8 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur. Önemli ölçüde tahrip olmuş bir durumda bulunan lahdin sadece alt bölümü korunabilmiştir (Lev. XL, Res. 78). Mezarın ölçülebilen boyutları; uzunluk: 1.13 m., genişlik: 0.39 m. olarak belirlenmiştir. Mezarda deniz kumu içerisinde belli belirsiz seçilebilen bir çocuk iskeleti vardır. İskelet tuzlu deniz kumu nedeniyle oldukça kötü durumdadır. İskeletin başı, doğuya gelecek halde, sırt üstü yatırıldığı gözlenmiştir. Mezar içerisinde 1 adet cam boncuk dışında önemli bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.6.2. M15

M15 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur. Mezarın boyutları; uzunluk: 1.77 m., genişlik: 0.46 m., dip çapı: 0.28 m. olarak belirlenmiştir. Mezar önemli ölçüde tahrip

olmuş olmasına rağmen, parçalarının bir kısmı korunmuştur (Lev. XL, Res. 79). İçi tamamen deniz kumu ile dolmuş olan mezarın tek kulplu kapağı parçalanarak içine düşmüştür. Mezar gövdesi üzerinde yer alan 2 adet kabartma bezeme bandının genişliği: 0.03m olarak ölçülmüş olup, gövde etrafını çepeçevre sarmaktadır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.6.3. M20

M20 mezarı Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XLI, Res. 80). Lahdin boyutları; uzunluk: 0.94 m., genişlik: 0.36 m. olarak ölçülmüştür. Oldukça sağlam bir durumda bulunan bu mezar, olasılıkla bir çocuk mezarıdır. Lahdin içi toprak doludur ve kapağı dışında gövde hemen hemen, bütünüyle, sağlamdır. Gövde üzerinde yer alan plastik bezeme bantları tüm gövdeyi çevreler. M20 mezarının etrafında yapılan temizlik çalışmaları sırasında 1 adet cam unguentarium bulunmuştur. Ancak bu buluntunun M20 mezarına ait olup, olmadığı bilinmemektedir.

Torpedo Lahitler								
Mezar Adı	Mezar Tipi	Yönü	Ölçüleri	Kodu	Buluntular	Gömü Türü	Tanımı	Resim No
M8	Torpedo Lahit	Kuzeybatı - Güneydoğu	Uzunluk:1.13m. Genişlik:0.39m.	4.03m.	1 adet cam boncuk	Inhumasyon	Torpedo lahadin üst ve yan kısmı önemli ölçüde tahrip olmuştur. Alt kısmı da parçalar halindedir. İskelet, deniz kumu dolayısı ile kısmen tahrip olmuştur.	Lev. XL, Res. 78
M15	Torpedo Lahit	Doğu-Batı	Uzunluk:1.77m. Genişlik:0.46m. Dip çapı: 0.28m.	4.26m.		Inhumasyon	Mezar içinde 2 adet gömü vardır. Mezar tamamen kırılmış durumdadır. İskeletler, deniz kumu dolayısı ile tahrip olmuştur.	Lev. XL, Res. 79
M20	Torpedo Lahit	Doğu-Batı	Uzunluk:0.94m. Genişlik:0.36m.	4.07m.	1 adet Cam Unguentarium (Lev. XLI, Res. 81)	Inhumasyon	Oldukça sağlam bulunmuş bir mezardır. Sadece kapak kısmı tahrip olmuştur. İskelet, deniz kumu dolayısı ile tahrip olmuştur.	Lev. XLI, Res. 80

6.7. Urneler

Soli/Pompeiopolis nekropolünde M2, M7, M16, M18, M19 ve M47 mezarları olmak üzere 6 adet *urne* bulunmuştur (Plan 1). Bunun yanı sıra Roma amphoraları da kullanım görmüştür. Kremasyon gömü olduğu anlaşılan bu mezarların bir yön birliği yoktur. Mezarların çoğu önemli ölçüde tahrip olmuş halde bulunmuş olup önemli bir buluntuya rastlanmamıştır⁹⁵.

6.7.1. M2

M2 mezarı Kuzey-Güney doğrultuludur (Lev. XLII, Res. 82). Önemli ölçüde tahrip olmuş halde olan bu mezar bir Roma amphorası kullanılarak yapılmıştır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.7.2. M7

M7 mezarı, Geniş, oval gövdeli, karından omuzda yükselen çift mahmuzlu kulpa sahip bir *urnedir* (Lev. XLII, Res. 83- Lev. XLIII, Res. 84). Nekropol kazısı sırasında bu kabın başta Mezar 8'in hemen yanı başında olduğu gözlenmiş ve bu mezar ile ilgili olabileceği düşünülmüştür. İçi deniz kumu dolu olarak bulunan kap, arazideki çizimlerinin ardından, içindeki toprak boşaltılınca kabın urne olarak kullanıldığı ve içinde yanmış kemik parçaları olduğu anlaşılmıştır. Kemik parçaları ve kum örnekleri alınarak kap depoya kaldırılmıştır. Mezar içerisinde herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

6.7.3. M16

M16 mezarı büyük boyutlu bir Roma amphorasından oluşturulan kremasyon mezar olup Doğu-Batı doğrultuludur (Lev. XLIII, Res. 85). Önemli ölçüde tahrip olmuş bir halde ele geçen M16 mezarının parçalanmış olması ve içine deniz kumu

⁹⁵ Kremasyon gömü hakkında detaylı bilgi için bkz. s. 10-14

dolmuş olması form çıkartmayı engellemektedir. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.7.4. M18

M18 mezarı geniş gövdeli, boyundan kulplu, bir Roma amphorası kullanılarak oluşturulmuştur (Lev. XLIV, Res. 86). Doğu-Batı doğrultulu gövdesinin üzerinde yatan amphora tahrip olmuş, içi bütünüyle deniz kumuyla doludur. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.7.5. M19

M19 mezarı Soli/Pompeipolis Nekropolü'nde kremasyon gömüye iyi bir örnek oluşturmaktadır. Oldukça tahrip olmuş durumda bulunan urne toprak içerisinde dik bir şekilde bulunmuştur (Lev. XLIV, Res. 87). Deniz kumunun gevşek olması ve çalışmaları zorlaştırması sonucunda açığa çıkarılamamıştır; ancak kesitten bakılarak bunun bir kremasyon gömü olduğu anlaşılabilmiştir. Kabın ağız kısmı 0.25 x 0.23m boyutlarında bir stroter ile kapatılmış olup, kabın toplam boyu 0.25 m. olarak ölçülmüştür. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır.

6.7.6. M47

M47 mezarı Güneydoğu-Kuzeybatı doğrultuludur ve boyundan kulplu bir Roma amphorasının urne olarak kullanılmasıyla oluşturulmuştur (Lev. XLV, Res. 88). Amphora önemli ölçüde tahrip olmuş halde bulunmuştur. İçi tamamen deniz kumu ile dolu olan mezarda başka herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

Urneler								
Mezar Adı	Mezar Tipi	Yönü	Ölçüleri	Kodu	Buluntular	Gömü Türü	Tanımı	Resim No
M2	Urne	Kuzey-Güney				Kremasyon	Mezar Önemli ölçüde tahrip olmuş halde bulunmuştur	Lev. XLII, Res. 82
M7	Urne		Yükseklik:0.28m. Genişlik:0.29m. Ağız Çapı: 0.12m. Kulp Yük:0.08m.			Kremasyon	Geniş Oval gövdeli, karından omuza yükselen çift, mahmuzlu kulpa sahip Roma kabı. Olasılıkla kabın ağzı bir kiremitle kapatılmış olmalıdır. Kabın içinde yanmış kemik parçalar bulunmuştur.	Lev. XLII, Res. 83-84
M16	Urne	Doğu-Batı	Uzunluk:0.92m.	4.15m.		Kremasyon	Tamamen parçalara ayrılmış, boyundan kulplu bir Roma <i>amphorası</i> dır.	Lev. XLIII, Res. 85

M18	Urne	Doğu-Batı	Uzunluk:0.80m.			Kremasyon	Geniş gövdeli, boyundan kulplu Roma <i>Amphorası</i> kullanılarak oluşturulan bir mezardır. Oldukça tahrip olmuş haldedir.	Lev. XLIV, Res. 86
M19	Urne		Yükseklik:0.25m.			Kremasyon	Toprağa oturtulmuş urnenin ağız kısmına bir kiremit kapatılmıştır. Oldukça tahrip olmuştur.	Lev. XLIV, Res. 87
M47	Urne	Kuzeybatı - Güneydoğu				Kremasyon	Boyundan kulplu bir Roma <i>amphorası</i> kullanılarak yapılan mezarda, kabın gövde ve boyun kısmı parçalanmış haldedir.	Lev. XLV, Res. 88

6.8. Basit Toprak Mezarlar

Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde M31, M32 ve M33 olmak üzere toplam 3 adet basit toprak mezar bulunmuştur. İskeletlerin yönlendirmesinde bir yön birliği tespit edilememiştir. Bu mezarlar arasında M31 mezarında bulunan iskeletin hocker pozisyonunda gömüldüğü anlaşılmaktadır. Diğer iki mezar ise iskelet kondisyonu bakımından oldukça kötü durumdadır. Tuzlu deniz kumu nedeniyle kemiklerin erimiş olması sonucunda kemik örnekleri alınmamıştır. Mezarlarda buluntuya rastlanmamış olması nedeniyle tarihleme yapmak olanaksızlaşmıştır.

6.8.1. M31

M31 mezarı (Lev. XLV, Res. 89), M10'un güneybatısında yapılan temizlik çalışmaları sırasında bulunmuştur. Tuzlu deniz kumu içine hocker pozisyonunda gömüldüğü anlaşılan iskeletin bir kısmı M10'un altında kalmıştır. Mezarı çevreleyen herhangi bir yapılanmanın olmaması, mezarda buluntuya rastlamayı engellemiştir.

6.8.2. M32

M32, M31 mezarı gibi basit toprak mezardır (Lev. XLVI, Res. 90). M17 mezarının batısında yapılan temizlik çalışmaları sırasında bulunan mezar, önemli ölçüde tahrip olmuştur. İskeletin sadece kalça kemikleri ile bacak kısmı bulunabilmiştir. M31'de olduğu gibi mezarı çevreleyen bir yapılanma bulunamamış olması sonucunda herhangi bir buluntuya ulaşılamamıştır.

6.8.3. M33

M33, M22 mezarının kuzeyinde yapılan çalışmalar sırasında bulunmuştur. Mezar önemli ölçüde tahrip olmuştur (Lev. XLVI, Res. 91). Tuzlu deniz kum nedeniyle eriyen kemikleri birbirinden ayırma olanağı olmamıştır. Mezarda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

Basit Toprak Mezarlar								
Mezar Adı	Mezar Tipi	Yönü	Ölçüleri	Kodu	Buluntular	Gömü Türü	Tanımı	Resim No
M31	Basit Toprak Mezar					Inhüstasyon	Hocker pozisyonunda gömülen iskeletin bazı kısımları görünmektedir. Bir kısmı 10 no'lu lahdin altında kalmıştır.	Lev. XLV, Res. 89
M32	Basit Toprak Mezar					Inhüstasyon	17 no'lu mezarın batısında bulunmaktadır. Kalça kemiğinden aşağıya doğru olan kısmı görünmektedir. Oldukça fazla tahrip olmuştur.	Lev. XLVI, Res. 90
M33	Basit Toprak Mezar					Inhüstasyon	22 no'lu mezarın kuzeyinde bulunan Mezar33 basit toprak mezardır. İskelet kötü durumdadır.	Lev. XLVI, Res.91

7. SONUÇ

Bu çalışmada, Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün mezar tipolojisi ortaya çıkarılmış ve nekropol alanı tarihlendirilmiştir. Bu amaçla Dağlık Kilikia Bölgesi mezar tipleri yanı sıra bunların Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki gelişimleri incelenmiştir. Öncelikli olarak, Roma Dönemi Ölü Gömme Kültü'nün Roma'da ve eyaletlerinde uygulanışı ve görülen farklılıklar ele alınmıştır.

Kilikia bölgesinde mermer yataklarının olmaması nedeniyle, mimaride olduğu gibi, mezarlarda da yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Mezar tipleri içerisinde kireçtaşı lahitler Dağlık Kilikia mezar tipolojisinin içinde önemli bir yer tutar. Bununla beraber ana kayaya oyulan mezarlar da Dağlık Kilikia'da sık görülen bir mezar tipi olup, Mersin-Silifke arasındaki sahil hattı boyunca birçok örneğine rastlamak mümkündür. Bölgede, farklı görüşler olmakla birlikte, genellikle M.S. II-IV. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir.

Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde bulunan 50 adet mezar, bilinen Kilikia'da ki genel mezar tipolojisinden ayrılır. Dağlık Kilikia'da yer alan Roma Dönemi mezar tipleri genel olarak; Tapınak Modelli Mezarlar, Kaya Mezarları ve Lahitler başlıkları altında toplanabilir. Bu durumda Soli/Pompeiopolis ve Gözlükule nekropolünde bulunan tiplerin dışında dördüncü bir grup olarak karşımıza çıkar. Mezarların anıtsal değer taşımamaları bir farklılık dolayısıyla da bu tiplerin dışında dördüncü bir grup oluşturur. Bu tip mezarlara sadece Ovalık Kilikia'da Tarsus Gözlükule'de rastlanmıştır. Gözlükule Höyüğü'nde bulunan nekropol alanı Prof. Dr. Hetty Goldman tarafından M.S. III-IV. yüzyıllara tarihlenmiştir. Soli/Pompeiopolis nekropolü ile benzerlik gösteren Gözlükule Nekropolü'de de kiremit mezarlar çoğunluktadır.

Tarihlemede yardımcı olabilecek bir başka kriter de yerel gömü geleneğidir. Roma Cumhuriyet Dönemi'nde asıl olan kremasyon gömü geleneği yanı sıra inhumasyon da görülebilmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise inhumasyon

daha sık kullanılmasına karşın kremasyon geleneği tümüyle terk edilmemiştir. Bu Roma merkezinde olduğu gibi tüm eyaletlerde de gözlemlenebilmektedir. Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde kremasyon ve inhumasyon gömü geleneği bir arada yer almıştır. Belli bir yön birliği olmaksızın iç içe yapılmış olan 50 adet değişik formdaki mezarların geniş bir zaman dilimi içerisinde kullanılmış olduğu ortaya çıkmakta, M.S. I-IV. yüzyıllar arası bir tarihlendirme öngörülmektedir. Bu çalışmada, Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nün kullanım tarihleri M.S. I-IV. yüzyıllar olarak belirlenmiştir.

Mezarların tarihlendirilmesinde mezar form ve malzemesi yanı sıra önemli etkenlerden biri de içlerindeki buluntulardır. Bunların başında da cam unguentariumlar gelmektedir. Buna göre M4 larnaks mezarından, M9 ile M22 kiremit mezarlarında ve M20 pithos mezarlarında bulunan cam unguentariumlar cam uzmanı Çiğdem Gençler tarafından M.S. I. yüzyıla tarihlenmişlerdir. Bu tarih Soli/Pompeiopolis Nekropolü için *Terminus Ante Quem* oluşturmaktadır. Geniş bir grup oluşturan kiremit mezarlar Tarsus Gözlükule örneklerine bakılarak daha geç bir tarihe, M.S. III-IV. yüzyıllara tarihlenmiştir. Önemli ölçüde tahrip olan bu mezarlardan her hangi bir buluntu ele geçmemiş olması, mezar tiplerine bakılarak karşılaştırmalı tarihleme yapmayı zorunlu kılmıştır.

Diğer grupları oluşturan Kireç Taşı Sanduka Mezarlar, Urneler, Basit Toprak Mezarlar ve Torpido Biçimli Lahitler kullanım tarihlerinin genişliği ve kazı esnasında buluntuya rastlanmamış olmaları nedeniyle kesin olarak tarihlendirilememekle birlikte mezarlığın daha çok M.S. III-IV. yüzyıllar da kullanıldığı düşünülebilir.

Bu çalışmada, Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde bulunan mezarların hangi sosyal sınıfa ait oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Roma mezar tipleri arasında Soli/Pompeiopolis Nekropolü'nde bulunan mezarlar daha çok, fakir halkın kullandığı bir mezar tipi olarak yorumlanabilir. Mezarların 100 m²'lik bir alana sıkıştırılmış olması, kullanılan malzemenin basitliği ve buluntuların mütevaziliği mezar sahiplerinin sosyal sınıfını belirlemede yardımcı olmuştur. M13 mezarı, M10

mezarının kuzey taş sırasına yaslanan dört adet stroterli şekliyle, maliyeti düşürmek amaçlı yapıldığını gösterir. Pithos Mezarlar ve Basit Toprak Mezarlar da formlarıyla mezar sahiplerinin sosyal sınıflarına işaret eden örneklerdir⁹⁶. M4, M6, M39 Pişmiş Toprak Lahit mezarları ile M8, M15 ve M20 Torpido Biçimli Lahit mezarlar maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda diğerlerine kıyasla daha üst bir sosyal sınıfa üye olduklarına işaret eder.

Böylece M.S. I yüzyıl ile IV. yüzyıl arasında kullanım gören, kendi içinde farklılıklar da olsa genel anlamda fakir halkın gömü alanı olarak tercih ettikleri Soli/Pompeiopolis Nekropolü, Kilikia bölgesi için önemli bir yere sahiptir. Nekropol alanı çevresinde gelecek yıllarda yapılacak kazılar bu çalışmayla anlamlı kılınmaya gayret edilen mezar tipolojisi, tarihlendirme, sosyal sınıf gibi konulara farklılıklar getirmeye adaydır.

⁹⁶ Bkz. s. 13

Adı: M1
Mezar Tipi: Pithos Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri:
Tanımı: Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş halde olup etrafına kiremitler dizilmiştir.
Resim No: Lev. XXXVII, Res. 72

Adı: M2
Mezar Tipi: Urne
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri:
Tanımı: . Mezar Önemli ölçüde tahrip olmuş haldedir.
Resim No: Lev. XLII, Res. 82

Adı: M4
Mezar Tipi: P.T. Lahit
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk: 1.90m.; Genişlik: 0.45m.
Tanımı: düzgün kesilmiş kireçtaşı blokların oluşturduğu bir zemin üzerine oturtulan lahit teknesinin üzeri Stroter ve calipterler ile kapatılmıştır. P.T. lahit önemli ölçüde tahrip olmasına karşın lahit formunu koruyabilmiştir. İskelet tuzlu deniz kumu nedeniyle tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXI, Res. 41

Adı: M5
Mezar Tipi: Pithos Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk: 0.75m. , Genişlik: 0.35m.
Tanımı: Tamamen kırık olan Pithos mezarın ağız kısmı amorf, yuvarlak bir seramik ile kapatılmış durumda bulunmuştur. İskelet, deniz kumu dolayısı ile kısmen tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXXVII, Res. 73

Adı: M6
Mezar Tipi: P.T. Lahit
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk: 1.75m. , Genişlik: 0.43m.
Tanımı: P.T. lahdin dış yüzü, lahdi çepeçevre çevreleyen kırmızı renkte girland motifi ile bezenmiştir. Lahit önemli ölçüde tahrip olmuş halde olup, iskelet deniz kumu nedeniyle tamamen tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXII, Res. 43

Adı: M7
Mezar Tipi: Urne
Yönü:
Ölçüleri: Yükseklik:0.28m. , Genişlik:0.29m. , Ağız Çapı: 0.12m. , Kulp Yük:0.08m.
Tanımı: Geniş Oval gövdeli, karından omuza yükselen çift, mahmuzlu kulpa sahip Roma kabı. Olasılıkla kabın ağız bir kiremitle kapatılmış olmalıdır. Kabın içinde yanmış kemik parçalar bulunmuştur.
Resim No: Lev. XLII, Res. 83-84

Adı: M8
Mezar Tipi: Torpido Lahit
Yönü: Kuzeybatı -Güneydoğu
Ölçüleri: Uzunluk:1.13m. , Genişlik:0.39
Tanımı: Torpido lahdin üst ve yan kısmı önemli ölçüde tahrip olmuştur. Alt kısmı da parçalar halindedir. İskelet, deniz kumu dolayısı ile kısmen tahrip olmuştur
Resim No: Lev. XL, Res. 78

Adı: M9
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Yükseklik:0.35m. , Genişlik:0.50m.
Tanımı: Mezar sadece kiremitlerden oluşmuştur. Çatı şeklinde 2 kiremidin çatılması ile meydana gelmiştir. Tabanda da 1 adet kiremit kullanılmıştır. Doğu yüzü bir kiremit ile kapatılmıştır. Batı cephesi ise 10 numaralı mezara dayanmaktadır.
Resim No: Lev. XXIV, Res. 47

Adı: M10
Mezar Tipi: Kireç Taşı Örgülü Sanduka Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Yükseklik:0.46m. , Uzunluk:2.05m. , Genişlik:0.80m.
Tanımı: Kireçtaşı bloklarla oluşturulmuş sanduka mezar. Deniz kumu dolayısı ile iskelet önemli ölçüde tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XX, Res. 39

Adı: M11
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk: 1.40m. Genişlik:0.69m.
Tanımı: Önemli ölçüde tahrip olmuş durumdadır. Mezar kırılarak kendi içine çökmüş durumdadır.
Resim No: Lev. XXVI, Res. 50

Adı: M12
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.40
Tanımı: 10 No'lu lahitin güney cephesine dayandırılarak yapılmış bir mezardır. Kiremitlerin hemen hemen hepsi tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXVI, Res.51

Adı: M13
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.88m. Genişlik:0.61m.
Tanımı: 10 no'lu lahitin kuzey cephesine yaslanmıştır. Stroter ve calipterlerin bir kısmı sağlamdır.
Resim No: Lev. XXVII, Res.52

Adı: M14
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk:1.68m. Genişlik:0.46m.
Tanımı: Mezar şeklini muhafaza etmiştir. Calipter ve stroterler iyi korunmuştur.
Resim No: Lev. XXVII, Res. 53

Adı: M15
Mezar Tipi: Torpido Lahit
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.77m. Genişlik:0.46m. Dip çapı: 0.28m.
Tanımı: Mezar içinde 2 adet gömü vardır. Mezar tamamen kırılmış durumdadır. İskeletler, deniz kumu nedeniyle tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XL, Res. 79

Adı: M16
Mezar Tipi: Urne
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:0.92m.
Tanımı: Boyundan kulplu bir Roma amphorası kullanılarak yapılan mezar tamamen parçalara ayrılmıştır.
Resim No: Lev. XLIII, Res. 85

Adı: M17
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.32m. Genişlik:0.49m.
Tanımı: Mezarın üst kısmı ve yanları tamamen kırılmıştır. İskeletin boyu orantısızdır ve iskelet deniz kumu dolayısı ile tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXVIII, Res. 54

Adı: M18
Mezar Tipi: Urne
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:0.80m.
Tanımı: Geniş gövdeli, boyundan kulplu Roma Amphorası kullanılarak oluşturulan bir mezardır. Önemli ölçüde tahrip olmuş haldedir.
Resim No: Lev. XLIV, Res. 86

Adı: M19
Mezar Tipi: Urne
Yönü:
Ölçüleri: Yükseklik:0.25m.
Tanımı: Toprağa oturtulmuş urnenin ağız kısmına bir kiremit kapatılmıştır. Önemli ölçüde tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XLIV, Res. 87

Adı: M20
Mezar Tipi: Torpido Lahit
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:0.94m. Genişlik:0.36m.
Tanımı: Oldukça sağlam bulunmuş bir mezardır. Sadece kapak kısmı tahrip olmuştur. İskelet, deniz kumu nedeniyle önemli ölçüde tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XLI, Res. 80

Adı: M21
Mezar Tipi: Kireçtaşı Örgülü Sanduka Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.13m. Genişlik:0.75m.
Tanımı: Kireçtaşı bloklarla oluşturulmuş küçük boyutlu bir sandukadır. Kireçtaşı parçalanır durumdadır. İskeletin durumu deniz kumundan dolayı kötüdür. İçinde birkaç gömü bir arada bulunuyor olabilir
Resim No: Lev. XXI, Res. 40

Adı: M22
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk:1.99m. Genişlik:0.75m.
Tanımı: Mezarın üst kısmı ayrı bir gömü için kullanılmıştır. Kiremit mezar önemli ölçüde tahrip olmuş durumdadır
Resim No: Lev. XXVII, Res. 55

Adı: M24
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk:0.59m. Genişliği:0.46m.
Tanımı: Mezar 9 tipindeki mezardan geriye sadece taban yerleştirilen stroter kalmıştır.
Resim No: Lev. XXIX, Res. 57

Adı: M25
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk: 1.90m. Genişlik: 0.80m.
Tanımı: Mezarın üst ve alt kısmının yarıdan fazlası tahrip olmuştur. Kiremitler de kırık durumdadır.
Resim No: Lev. XXX, Res. 58

Adı: M26
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.09m. Genişlik:0.44m.
Tanımı: Bir çocuğa ait olan mezardan geriye fazla bir şey kalmamıştır. Kiremitler kırıktır. İskelet, deniz kumu nedeniyle tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXX, Res. 59

Adı: M27
Mezar Tipi: Pithos Mezar
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk:0.66m. Genişlik:0.40m.
Tanımı: Tamamen parçalanmış durumdadır. İskelet dağılmıştır.
Resim No: Lev. XXXVIII, Res.74

Adı: M28
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.68m. Genişlik:0.50m.
Tanımı: Mezar şeklini korumuştur. Calipterlerin bir kısmı kırıktır.
Resim No: Lev. XXXI, Res. 60

Adı: M29
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.34m. Genişlik:0.80m.
Tanımı: Mezarın yarısı 28 no'lu mezarın ve toprağın altındadır. Şeklini korumuş olan bu mezar diğer mezarlara göre daha erken bir evreye ait olmalıdır.
Resim No: Lev. XXXI, Res. 61

Adı: M30
Mezar Tipi: Pithos Mezar
Yönü:
Ölçüleri:
Tanımı: Pithosten geriye çok az bir bölüm kalmış, tamamen parçalanmıştır.
Resim No: Lev. XXXVIII, Res. 75

Adı: M31
Mezar Tipi: Basit toprak mezar
Yönü:
Ölçüleri:
Tanımı: Hocker pozisyonunda gömülen iskeletin bazı kısımları görünmektedir. Bir kısmı 10 no'lu lahitin altında kalmıştır.
Resim No: Lev. XLV, Res. 89

Adı: M32
Mezar Tipi: Basit toprak mezar
Yönü:
Ölçüleri:
Tanımı: İskelet geriye sadece kalça kemiği ve bacaklar kalmıştır. İskelet önemli ölçüde tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XLVI, Res. 90

Adı: M33
Mezar Tipi: Basit toprak mezar
Yönü:
Ölçüleri:
Tanımı: İskelet önemli ölçüde tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XLVI, Res.91

Adı: M36
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.60m.
Tanımı: Mezarın kiremitleri dağılmıştır. Mezar önemli ölçüde tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXXII, Res. 62

Adı: M37
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk:2.01
Tanımı: 22 no'lu mezarın doğu kenarına yaslanmış durumdadır. Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş olmasına karşın şeklini korumuştur.
Resim No: Lev. XXXII, Res. 63

Adı: M38
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri:
Tanımı: Mezarın yarıdan fazlası toprak altındadır. Çıkarılan kısımların bir bölümü parçalanmıştır.
Resim No: Lev. XXXIII, Res. 64

Adı: M39
Mezar Tipi: P.T. Lahit
Yönü: Kuzey-Güney
Ölçüleri: Uzunluk:1.94m.
Tanımı: Lahit teknesinin üst kısmı önemli ölçüde tahrip olmuştur. Calipterler ve Stroterler kırıktır.
Resim No: Lev.XXXIII, Res. 45

Adı: M40
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzeybatı -Güneydoğu
Ölçüleri: Uzunluk:1.30m.
Tanımı: Mezarın yarısı toprak altındadır. Calipterler ve Stroterler kırıktır.
Resim No: Lev. XXXIII, Res. 65

Adı: M41
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri:
Tanımı: Mezarın yarısı toprak altındadır. Calipterler ve Stroterler kırıktır.
Resim No: Lev. XXXIV, Res. 66

Adı: M42
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri:
Tanımı: Mezar önemli ölçüde toprak altındadır.
Resim No: Lev. XXXIV, Res. 67

Adı: M44
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri: Uzunluk:1.94m. Genişlik:0.70m.
Tanımı: Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş haldedir.
Resim No: Lev. XXXV, Res. 68

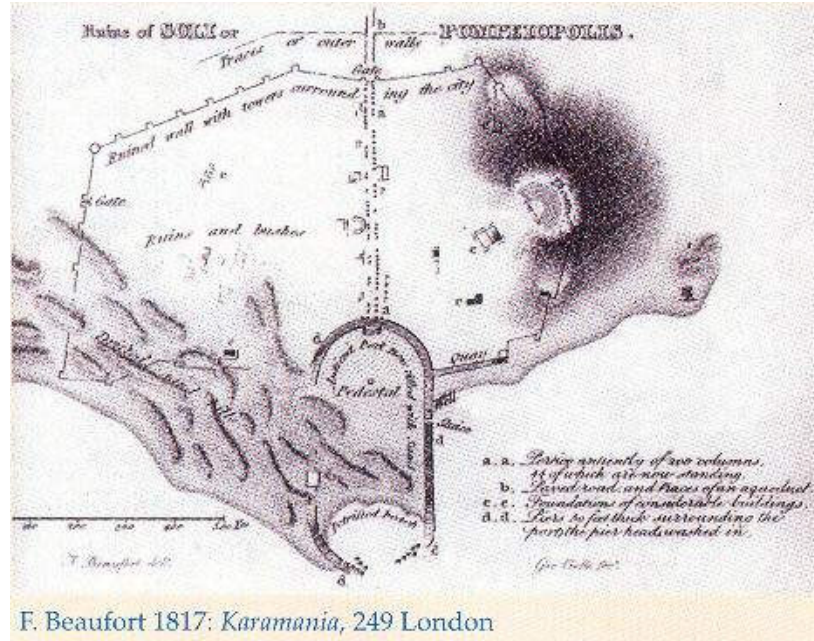
Adı: M45
Mezar Tipi: Pithos Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri:
Tanımı: Mezar önemli ölçüde tahrip olmuş haldedir. Çömleğin ağız kısmına kırmızı boyalı bir tabak kapatılmıştır.
Resim No: Lev. XXXIX, Res. 76

Adı: M46
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Doğu-Batı
Ölçüleri:
Tanımı: Mezarın üst kısmı çökmüştür. Calipterler ve Stroterler kırıktır.
Resim No: Lev. XXXV, Res. 69

Adı: M47
Mezar Tipi: Urne
Yönü: Kuzeybatı -Güneydoğu
Ölçüleri:
Tanımı: Boyundan kulplu bir Roma amphorası kullanılarak yapılan mezarda, kabın gövde ve boyun kısmı parçalanmış haldedir.
Resim No: Lev. XLV, Res. 88

Adı: M49
Mezar Tipi: Kiremit Mezar
Yönü: Kuzeydoğu-Güneybatı
Ölçüleri:
Tanımı: Üst kısmı tamamen yok olmuş mezarın içindeki iskelet de önemli ölçüde tahrip olmuştur.
Resim No: Lev. XXXVI, Res. 70

LEVHALAR

F. Beaufort 1817: *Karamania*, 249 London

Res. 1: Soli/Pompeiopolis F. Beaufort Plan.

Res. 2: Ermeni kral Tigranes'in bastığı sikke ve portresi

LEVHA II

Res. 3: Soli/Pompeiopolis Limanı batı dalga kıranının günümüzdeki hali

Res. 4: Dionysos-Pan ve Nemesis Heykelleri

LEVHA III

Res. 5: (soldan sağa) İmparator Balbinus, Asklepios ve bir yerel yöneticinin mermer heykelleri

Res. 6: Figürlü sütun başlığı, Pan figürü

Res. 7: Figürlü sütun başlığı

Res. 8: Korinth sütunları ve başlıkları

LEVHA V

Res. 9: Hygieia heykeli

Res. 10: Asklepios heykeli

Res. 11: Asklepios heykelinin sol bacağına yaslı duran Telephoros figürü

Res. 12: Soli/Pompeiopolis Cardo Maximus'u

Res. 13: İş makineleri tarafından parçalan kireçtaşı lahit

Res. 14: İş makineleri tarafından parçalan kireçtaşı lahit

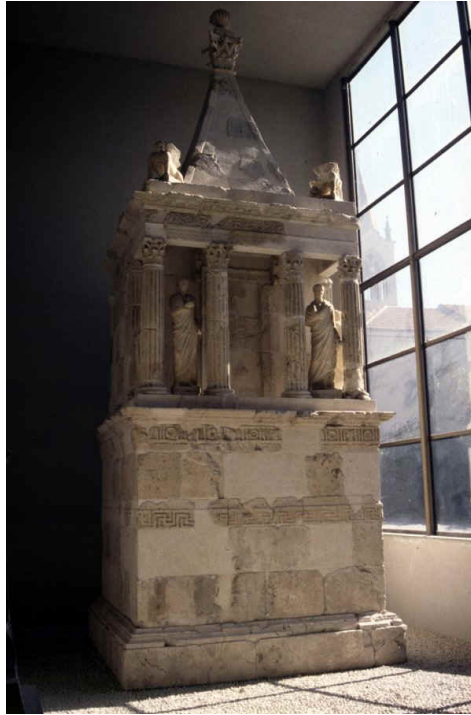
Res. 15: Kolektör inşaatı sırasında tahrip edilen Kireç Taşı Örgülü Sanduka mezarlar

Res. 16: Kolektör inşaatı sırasında açığa çıkarılan Bizans seramikleri

Res. 17: Vigna Codini'deki columbarium

Res. 18: Sarsina, Asfionius Rufus Anıt Mezarı

Res. 19: *Imbriogon* (Demircili) Tapınak Modelli Anıt Mezarı

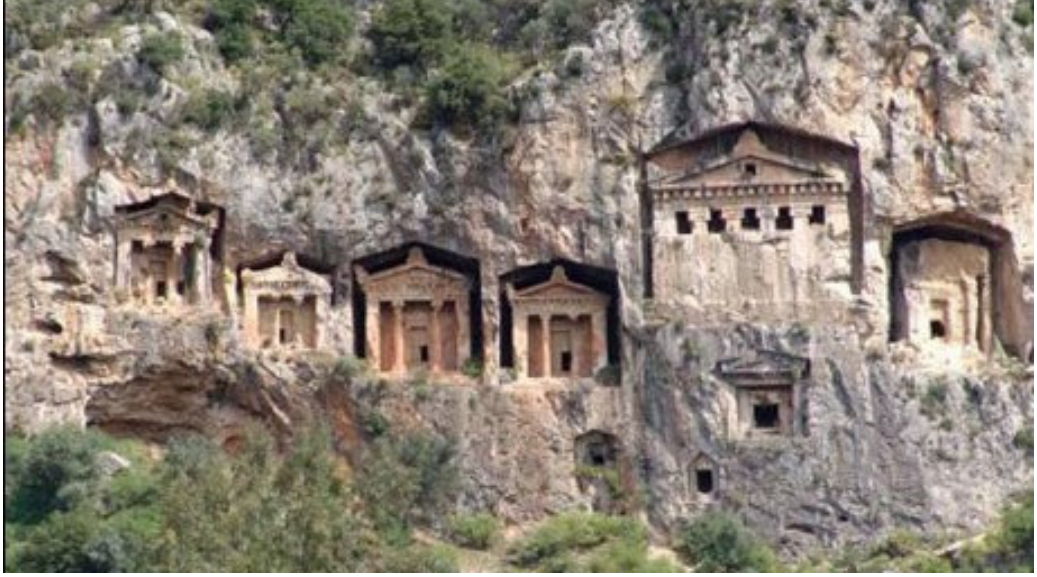
Res. 20: Mezgitkale Tapınak Modelli Anıt Mezarı

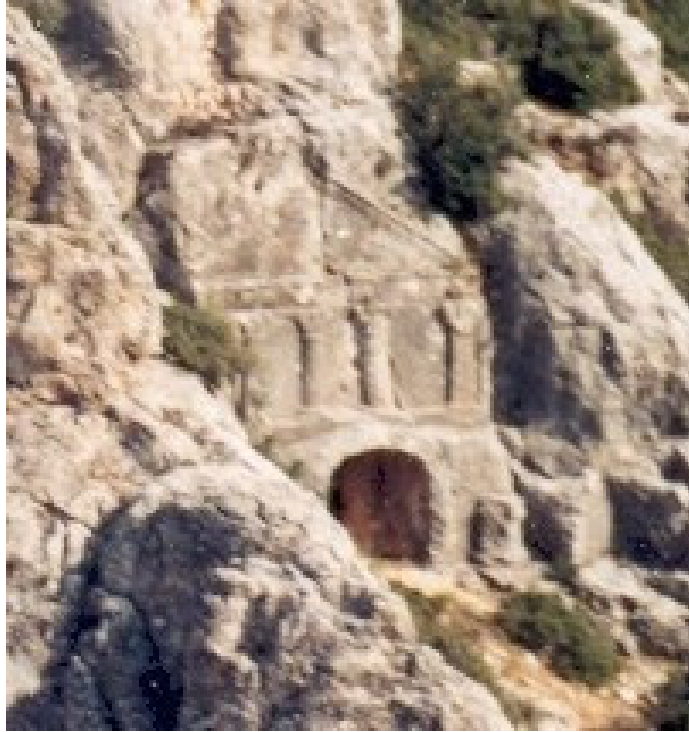
Res. 21: Kanytelis, Kraliçe Aba'nın mezar anıtı.

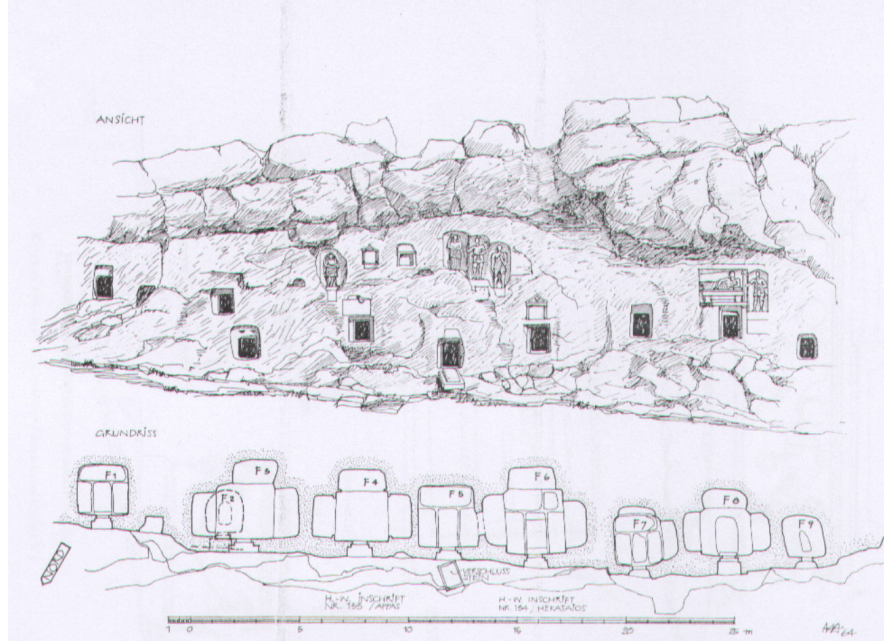
Res. 22: Elaiussa-Sebaste Tapınak Modelli Anıt Mezarı

Res. 23: Kaunos Kaya Mezarları

Res. 24: Olba'da (Uğuralanı) bulunan Korinth Tapınak ön cepsine sahip kaya mezarı

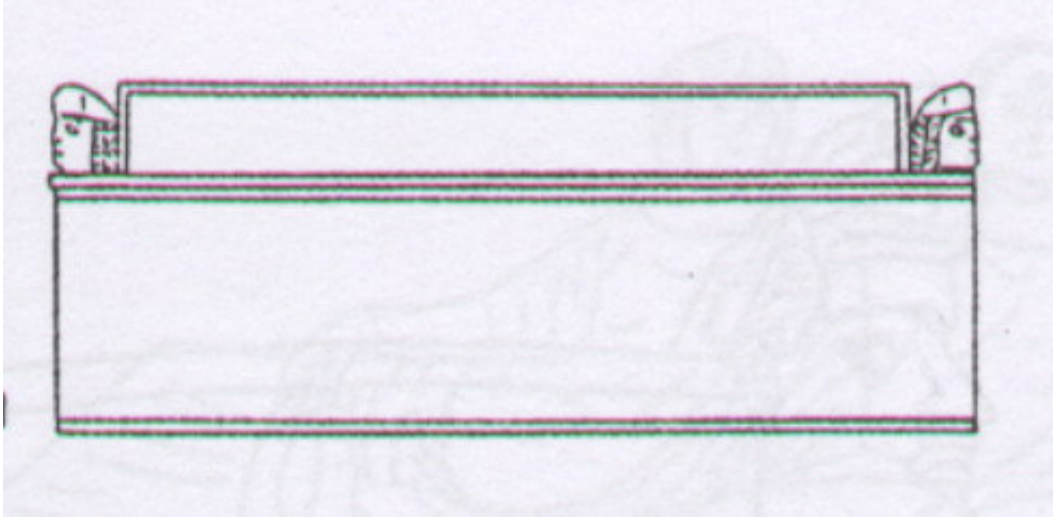

Res. 25: Kanytelis kaya mezarları

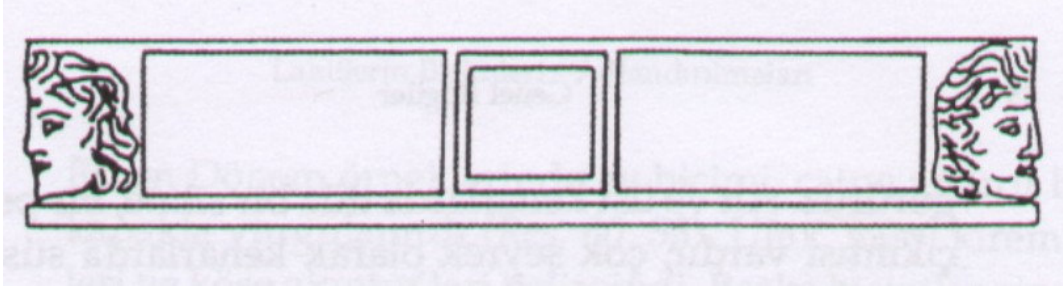

Res. 26: Kanytelis kaya mezarı (detay)

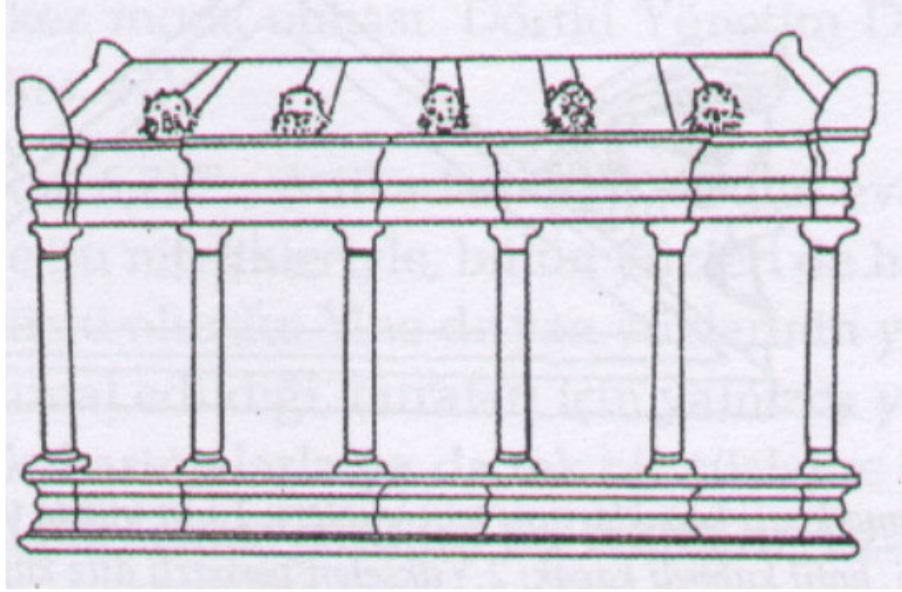
LEVHA XIV

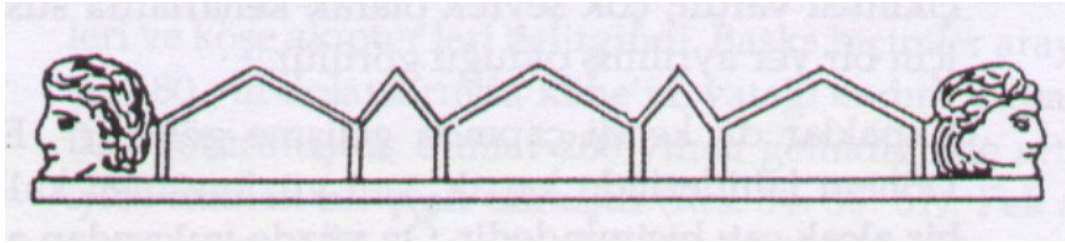
Res. 27: Roma tipi lahit

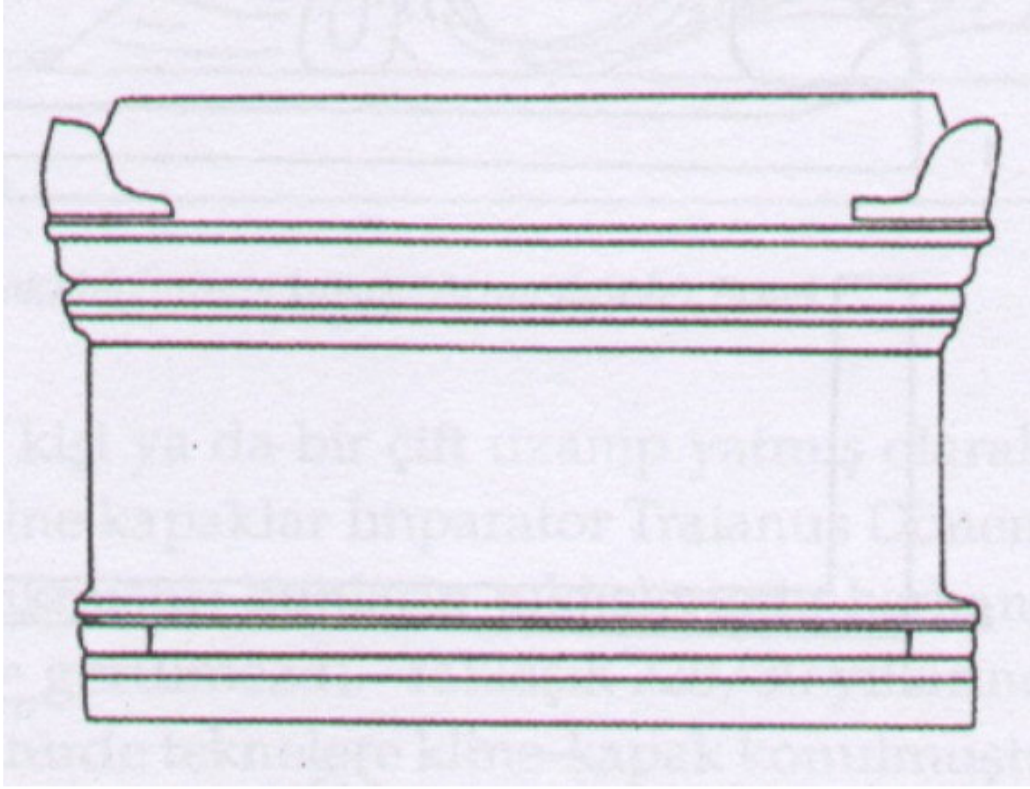
Res. 28: Roma tipi lahit kapağı

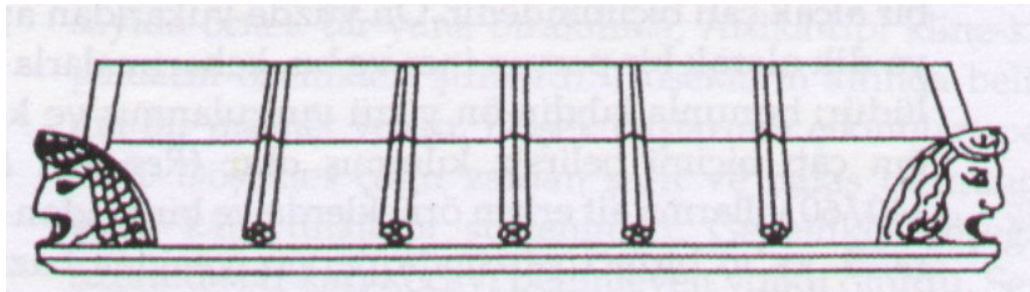
Res. 29: Dokimeion Tipi Lahit

Res. 30: Dokimeion Tipi Lahit kapağı

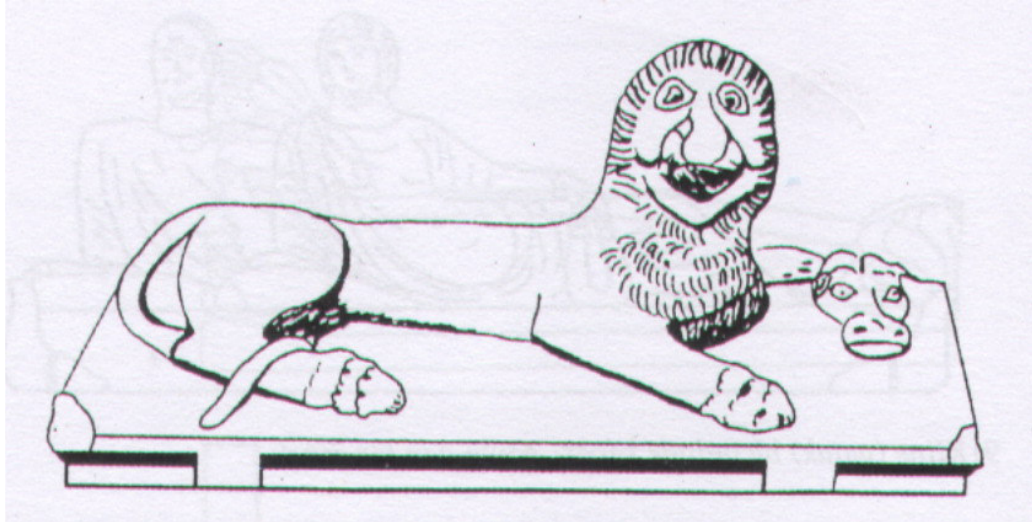
Res. 31: Atina Tipi Lahit

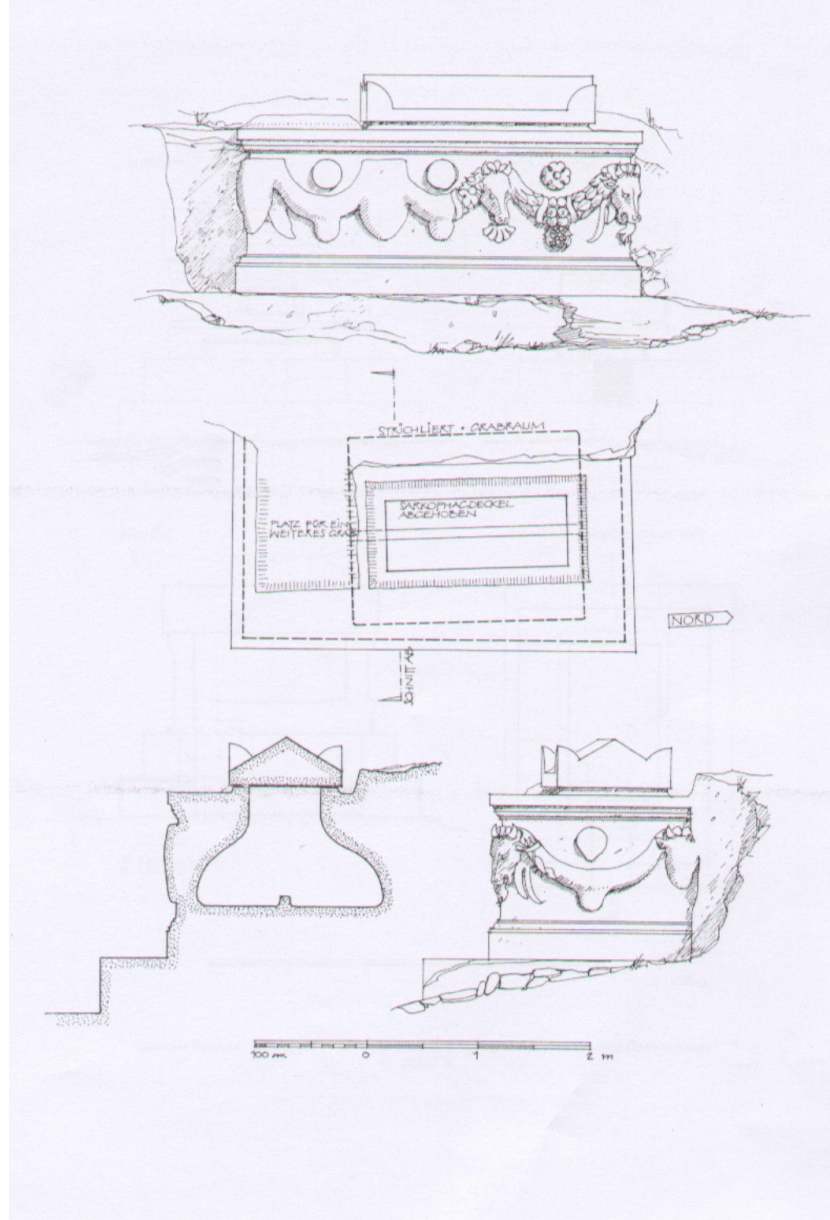
Res. 32: Atina Tipi Lahit kapağı

Res. 33: Diocæsarea lahdi

Res. 34: Aslan figürlü lahit kapağı

Res. 35: Ana kayaya oyulmuş lahit mezar

LEVHA XIX

Res. 36: Zeus Olbios Tapınağı Temenos'u içinde yer alan Dokimeion tipi lahit kapağı

Res. 37: M3, Kireçtaşı lahit

Res. 38: Gözlükule Nekropolü, Kireçtaşı Örgülü Sanduka mezar.

Res. 39: M10 mezarı

Res. 40: M21 mezarı

Res. 41: M4 mezarı

LEVHA XXII

Res. 42: M4 mezarı, Roma Dönemi cam unguentariumu

Res. 43: M6 mezarı

Res. 44: M6 mezarı detay

Res. 45: M39 mezarı

Res. 46: Gözlükule Nekropolü, kiremit mezarlar

Res. 47: M9 mezarı

Res. 48: M9 mezarı, Roma Dönemi cam unguentariumu

Res. 49: M9 mezarı, Roma Dönemi cam unguentariumu

Res. 50: M11 mezarı

Res. 51: M12 mezarı

Res. 52: M13 mezarı

Res. 53: M14 Mezarı

Res. 54: M17 mezarı

Res. 55: M22 mezarı

Res. 56: M22 mezarı, cam krem kabı

Res. 57: M24 mezarı

Res. 58: M25 mezarı

Res. 59: M26 mezarı

Res. 60: M28 mezarı

Res. 61: M29 mezarı

Res. 62: M36 mezarı

Res. 63: M37 mezarı

Res. 64: M38 mezarı

Res. 65: M40 mezarı

Res. 66: M41 mezarı

Res. 67: M42 Mezarı

Res. 68: M44 mezarı

Res. 69: M46 mezarı

Res. 70: M49 mezarı

Res. 71: Gözlükule Nekropolü, pithos mezar

Res. 72: M1 mezarı

Res. 73: M5 mezarı

Res. 74: M27 mezarı

Res. 75: M30 mezarı

Res. 76: M45 mezarı

Res. 77: Mersim Müzesi, Torpido Biçimli Lahit

Res. 78: M8 mezarı

Res. 79: M15 mezar

Res. 80: M20 mezarı

Res. 81: M20 mezarı, cam unguentarium

Res. 82: M2 mezarı

Res. 83: M7 mezarı

Res. 84: M7 mezarı detay

Res. 85: M16 mezarı

Res. 86: M18 mezarı

Res. 87: M19 mezarı

Res. 88: M47 mezarı

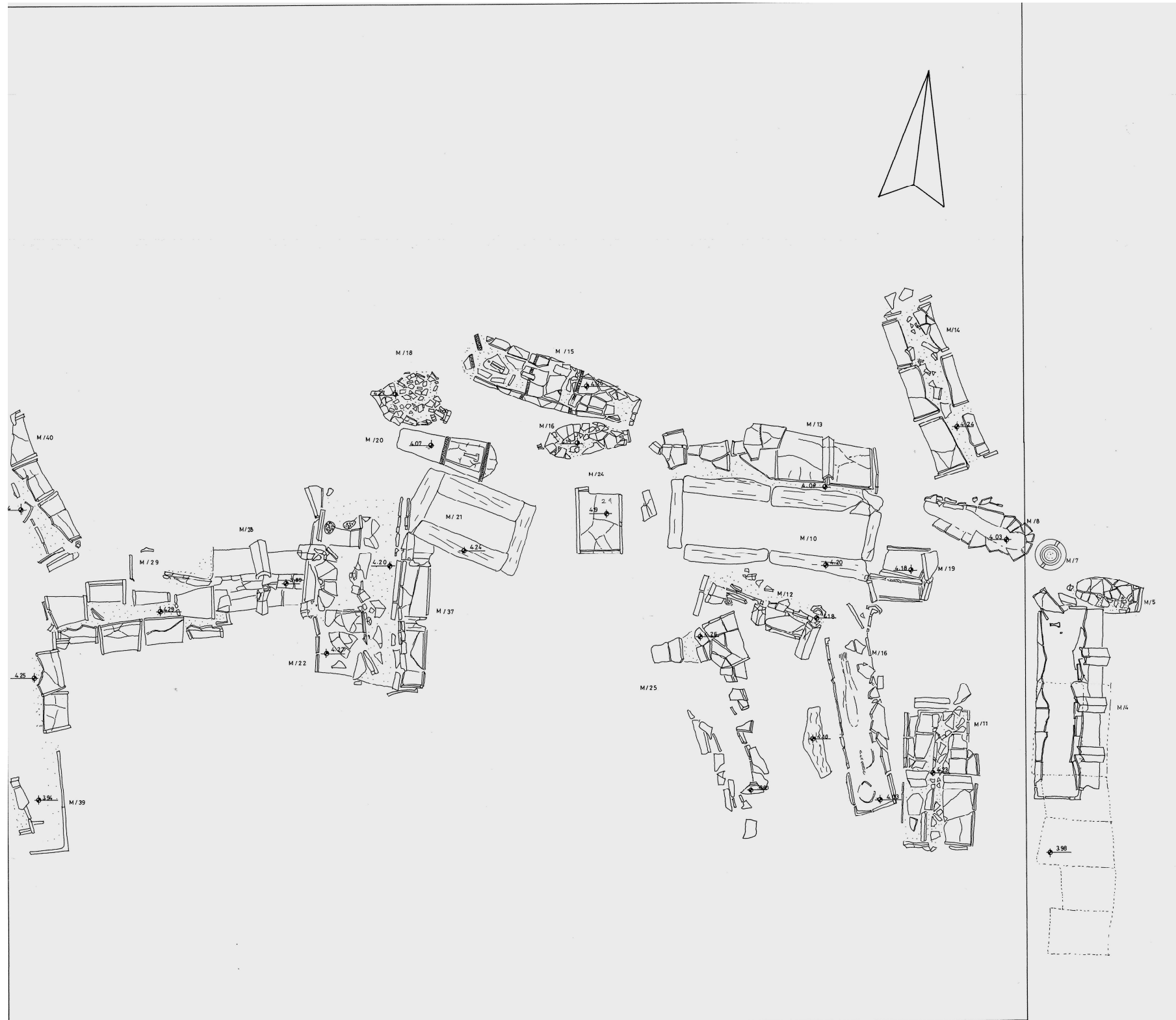
Res. 89: M31 mezarı

Res. 90: M32 mezarı

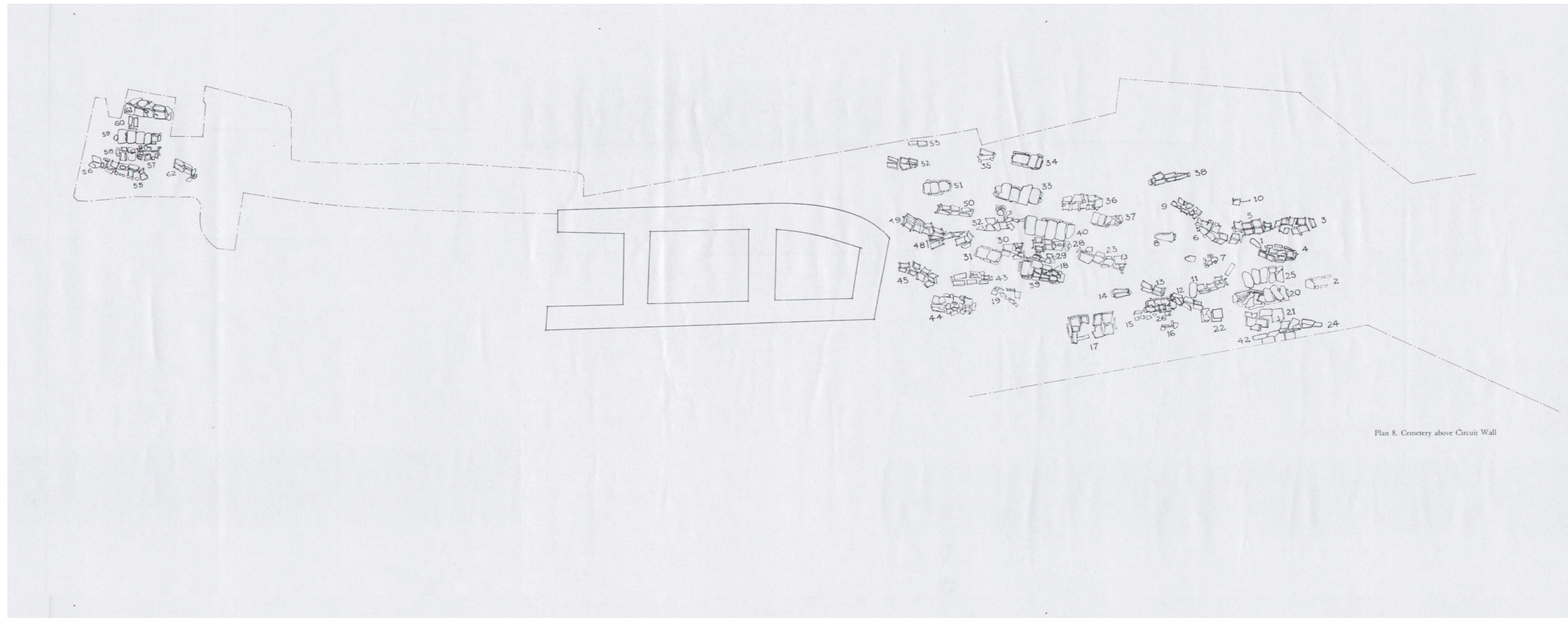
Res. 91: M33 mezarı

Plan 1

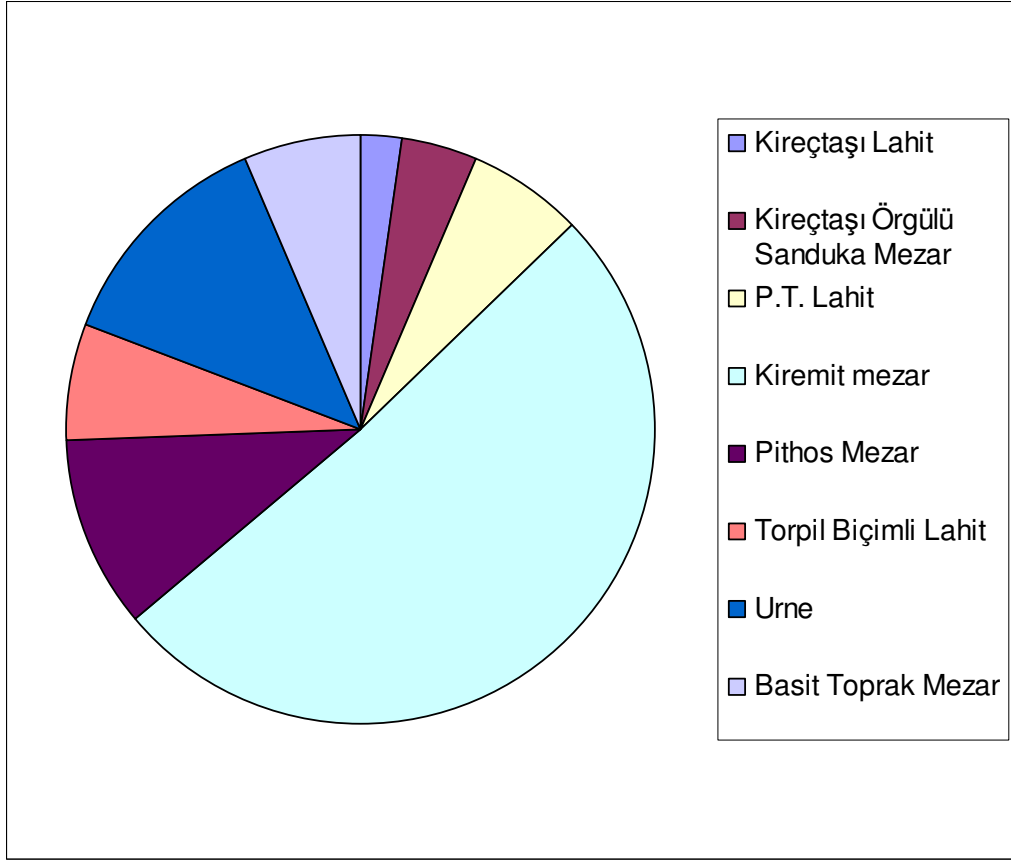

Res 92: Soli/Pompeipolis Nekropolü genel görünüm

Plan 8. Cemetery above Circuit Wall

Plan 2

Grafik 1